MOKSLAS ✯ MENAS LITERATŪRA

TEL. VALIUS

– apie mūsų meną ir menininkus

Interview su Lietuvių Dailės instituto pirmininku

Red. pastaba: Neseniai Lietuvių Dailės institutas turėjo savo suvažiavimą, išsirinko naują vadovybę. Jam pirmininkauja Telesforas Valius, gyvenąs Toronte, Kanadoje. Į jį kreipėmės jieškodami daugiau informacijų apie mūsų menininkų einamą kel'ą. Čia duodame LDI pirmininko — dail. T. Valiaus atsiųstus atsakymus:

1. Kada ir kur Lietuvių Dailės institutas įsteigtas?

— Tik pasibaigus karo veiksmams Europoje, lietuviai dailininkai ėmėsi kūrybinio darbo: rengė parodas, leido dailės leidinius, reprezentavo mūsų dailę savųjų bei svetimtaučių tarpe. Greitai buvo bandoma apjungti dailininkus organizuotam darbui. Apjungimas nebuvo lengvas, bet būtinas, nes buvo jaučiama, kad organizacinių klausimų neišsprendus, laikas mus pačius ir mūsų kūrybą pasmerks sunykimui. Freiburge, Vokietijoje, 1947 m. ir buvo įsteigtas Lietuvių Dailės institutas, pasiryžęs tirti, ugdyti ir remti lietuvių dailę tremtyje. LDI greitai įsigaliojo, patvirtindamas savo statutą Vlike ir Lietuvos Raudonajame Kryžiuje. Kad būtų galima išvystyti našesnį darbą, naudingesnį mūsų dailiai, LDI statutas numatė, jog narius kviečia LDI valdyba, dviem trečdaliam visų narių pritariant. Taigi, buvo nuspręsta, kad narius kviečiasi pats LDI.

2. Kiek narių Lietuvių Dailės institute ir kokiuose kraštuose?

— Šiuo metu LDI turi 23 narius: JAV-se — 11, Kanadoje — 6, Australijoje — 5, Prancūzijoje — 1. Šia proga norisi paminėti, kad LDI liūdi netekęs dviejų, labai daug LDI-ui nusipelniusių narių, mirusių JAV-se: meno istoriko ir kritiko dr. M. VOROBJOVO ir dail. P. KIAULĖNO. Pastarasis, valdybai dar esant Vokietijoje, buvo LDI Įgaliotinis JAV-se.

3. Kaip lietuviams dailininkams pavyko įsikurti emigracijoje ir kokias jie čia rado kūrybos sąlygas?

— Kaip ir visi lietuviai dailininkai, taip ir LDI nariai emigravę rado sunkias kūrybines sąlygas. Pirmieji žingsniai naujuose kraštuose pareikalavo daug energijos, kad galima būtų nors laisvalaikiu kurti. Tačiau ypatingą meilę kūrybai laimėjo ir lietuvis dailininkas yra augštai vertinamas, nežiūrint kokiame krašte jis begyventų. Lietuvių dailininkų materialinė padėtis yra nelengva, bet jie energingai tęsia savo partizaninę kovą.

4. Ar nebūtų įmanoma visiems lietuviams dailininkams susiburti į vieną stambią organizaciją?

— Klausimas diskutuojamas jau daugelį metų, dar iš Vokietijos stovyklinių laikų. Buvo bandoma rasti vienokį ar kitokį sprendimą. Tačiau dar nepriklausomos Lietuvos gyvenimo praktika parodė, kad net tuometinė Lietuvių Dailininkų sąjunga nesugebėjo apjungti visų dailininkų. Dar sunkiau būtų to atsiekti emigracijoje, kada dailininkus, gyvenančius įvairiausiuose kraštuose skiria netiktai ideologiniai, pasakyčiau, kūrybos esmės supratimo principai, laikysena dailės sukomercinimo atžvilgiu, bet ir dideli atstumai. Kai vieni kovoja už bekompromisinę kūrybą, siekdami meno kūryboje išsakyti savo individualinę meninę pasaulėjautą, dalis mūsų dail'ninkų yra tapę grynai komercinės, dekoratyvinės, taikomosios dailės atstovais ir todėl siekia visai skirtingų tikslų. Dar nepriklausomoje Lietuvoje, šalia Lietuvių Dailin'nkų sąjungos (išsirūpinusios valdžios lengvatų, teikiamų dailininkams važinėjant geležinkeliais, lankant muzėjus, meno parodas etc.) buvo įsisteigusios dailininkų grupės, kurių reikšmė ir įnašas lietuvių dailės gyvenime buvo ne paprastai dideli, sakysim, "Nepriklausomieji", "Ars", "Forma" ir kt. Galų gale, ir pati Lietuvių Da'lininkų sąjunga buvo skilusi į dvi grupes ir rengė parodas atskirai (individualistų ir realistų).

Telesforas Valius

Lietuvių Dailės instituto pirmininkas, Kanados Grafikų draugijos ir Society of Canadian Painter-Etcher and Engravers narys
A. Peldavičiūtės-Montvydienės eskizas

Iš šių, faktų norėtųsi daryti išvadą, kad kiekvienos tautos dailei yra naudingiau, jei veikia kelios atskiros grupės, turinčios savo tikslus ir kovojančios už juos, negu vieni oficiali organizacija, kurios nariai yra skirtingų meninių įsitikinimų ir tik formaliai priklauso tokiam profesiniam apjungimui.

5. Kaip Lietuvių Dailės institutas žiūri į Lietuvių Bendruomenę?

— LDI negali būti abejingas mūsų Bendruomenės darbui, nes vienas iš LDI pagrindinių tikslų ir yra tirti, ugdyti ir remti l i e t u v i ų dailę, taigi grindžiasi pačia bendruomene, mūsų žmonėmis.

Šių dienų lietuvis dailininkas yra savo tautos reikalais besisielojąs tautietis, todėl natūralu, kad visame pasaulyje išsimėtę LDI nariai yra glaudžiausiam kontakte su bendruomeniniais veiksniais. Lituanistinės mokyklos, paskaitos dailės klausimais, teatro pastatymai, kontaktas su lietuviais studentais, da'lės parodos, aktyvus dalyvavimas knygų iliustracijoje ir pačioje lietuviškoje spaudoje — yra priemonės, suartinančios lietuvį dailininką su visuomene, duodančios jam progos tinkamai atstovauti savo tautos meną. Mes sk'riame taip pat didelę reikšmę Lietuvių Kultūros fondui, neseniai pradėjusiam darbą JAV-se, o jau anksčiau rėmėme LKF Australijoje ir Kanadoje. Tik lietuviškosios visuomenės nuoširdus domėjimasis savo da'lininkų kūriniais užtikrins lietuvių dailės klestėjimą.

6. Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima pakelti lietuviškosios knygos puošnumą?

— Mūsų knygos apipavidalinimo meninis lygis pastebimai kyla, nors ir yra nemalonių išimčių. Kad apsisaugojus nuo menkaverčių knygos viršelių bei iliustracijų, manyčiau, kad kiekviena leidykla turėtų pasikviesti nuolatinį dailin'nką-redaktorių meninei knygų priežiūrai. Tuo atveju gal ir patys dailininkai skirtų knygos iliustracijai daug'au reikšmės. Žinant kritišką lietuviškų knygų leidimo būklę, leidėjų finansinius sunkumus, didelė atsakomybė turėtų būti skiriama dail'ninkui. Kiekviena naujai pasirodž'usi knyga yra didelis kultūr'nis laimėjimas, todėl dailininkas turėtų jausti didelę atsakomybe knygą apipavidalindamas. Tačiau, ir estetiškom's bei augšto lygio iliustracijomis mes dar negalime tinkamai ir vispusiškai reprezentuoti dailiosios knygos. Mums reikėtų vienos antros knygos (metų laikotarpyje), kuri būtų iliustruota šimtu nuošimčių. Turiu galvoje: iliustruotą grafikos medžiagoje, pilnai išgyventą ir perteiktą teksto dvasią ir išsakytą menininko individualybę. Tokių knygų, la'mei, esame jau turėję Lietuvoje bei tremtyje, Europoje. Pilnai iliustruota knyga būtų laukiamas svečias ir reprezentantas netiktai pačių lietuvių, bet ir svetimtaučių tarpe.

Kokie yra šiuo metu žymesnieji Kanados (ne lietuviai) dailininkai ir kaip jie reiškiasi?

— Šių dienų Kanados dailė bei kūrėjai yra toje pačioje skalėje kaip ir JAV-ių dailės gyvenimo atstovai. Smarkiai linkstama į modernizmą. Šioji tendencija ypač žymi jaunųjų dailininkų tarpe. Krašte veikia eilė meno mokyklų, kuriose jaučiama Londono ir Paryžiaus dvasia, natūralus reiškinys, nes didžiumą kanadiečių ir sudaro anglai bei prancūzai. Kiekvienoje provincijoje yra meno galerijos bei kitokios meno institucijos, kurios išlaikomos iš dalies provincijų vyriausybių, iš dalies privačių labdarių lėšomis. Kanados federalinės vyriausybės išlaikoma Nationalinė Kanados galerija Ottawoje, kooperuoja su provincijų galerijomis ruošiant kilnojamas parodas po visą Kanadą. Kilnojamos parodos yra remiamos vyriausybės lėšomis ir kūriniai jon priimami Nacionalinės galerijos jury komisijos. Taip visa Kanados visuomenė turi progos stebėti Kanados dailės raidą ir laimėjimus. Grynoji grafika yra atstovaujama dviejų organizacijų, apimančių visą kraštą. Abiejų organizacijų centrai yra Toronte. Žymesniaisiais Kanados dailininkais laikyčiau: Chas. F. Comfort, Oscar Cahen, Harold Town, Louis Archambault.

Čia, aišku, neturiu galvoje komercinio meno dailininkų, kurių Kanadoje labai apstu.

8. Ar turime lietuvių studentų, studijuojančių dailės meną?

— Lietuvių studentų, studijuojančių dailę, yra, tačiau, jų skaičius neperdidžiausias. Jie yra atkreipę į save dėmesį, kaip pajėgūs ir gabūs mokiniai. Dalis jų studijuoja komercinį meną. LDI uždavinys su jais palaikyti artimus ryšius, kad būsimieji mūsų dailininkai jaustų savo lietuviškąją kilmę, kad susipažintų su mūsų kūryba ir lietuvių meno turta's ir tokiu būdu pajaustų dvasią savo tautos, kuri šiuo metu betarpiškai nėra pasiekiama.

9. Jūs dalyvavote Religinio meno parodoje Rio de Janeiro Iš gautų pranešimų, kokį įspūdį susidarėte apie tą reprezentacinę Religinio meno parodą?

— Rio de Janeiro religinio meno parodoje dalyvavau kaip Kanados grafikas. Iš gautų spaudos atsiliepimų ir liuksusiniai išleisto katalogo aiškėja, kad paroda yra buvusi grandiozinė. Ten buvo atstovaujama architektūra, tapyba, grafika, skulptūra, keramika, vitražas, mozaika, freska, audiniai. Iš prisiųsto katalogo galima spręsti, kad modernusis menas yra jau giliai įsišaknijęs į religinį meną, kad bažnyčios yra paliestos XX-tojo amžiaus meninių jieškojimų ir nuotaikų. Tai buvo tikrai tarptautinio pobūdžio paroda.

Nelė Mazalaitė

Pasakos apie poetus

I

Jis truputį pamišęs. Nekenksmingai:
Jis tiki slibinais ir karalaitėm,
Jam kartais rausvos rožės sninga,
Jis akmenis, kaip knygas skaito.

Tačiau apverkit jį dėl šio dalyko,
Apverkit jį — įsimylėjo.
Baisiau nebuvo apsirikęs
Tas, kuris išrado Dulcinėją.

Ach, kad til: gyventi begalėtų,
Kai bus jau iš žvaigždžių nupuolęs.
Ir man taip skaudžiai nerūpėtų —
Jeigu nebūt jis mano brolis.

II

Neatimk, prašau, tavo rankos,
Perženk slenksti tėvų — maldauju.
Nežiūrėk mano apdaro menko,
Nebijok, kad aš pėsčias keliauju.

Ant žaliųjų pušų kolonų
Stogą visą išsegsiu žvaigždelėm —
Tokių rūmų ir Saliamonas
Neturėjo — o buvo karalius.

Pilnus sodo medžius priviliosiu
Peteliškių ir paukščių spalvingų:
Tavo sapną pasitiks jie dainose,
Ir skudučiais užsups lig užmingant.

Tau atvesiu stirnelę švelnią,
Voveraitę, kaip uogą raudoną,
Ant ragų panešios tave elnias,
O ėriukai balti — pašoks slėny.

Prie mėnulio, ir rytą saulėtą
Nenustosiu tave bučiavęs.
Sulamit taip nebuvo mylėta —
Nors ją Giesmių Giesmė apdainavo.

Gyvenkime harmonijos, meilės, taikos, ramumo, gerumo, vilties, drąsos ir teisybės mintimis ir mes pavogsime kosmų paslaptį ir paliesime dievybės širdį!

— V. J. Budrikas

● **Jaunimo Literatūros Premijai Skirti komisija** jau gavo pirmą kūrinį. Paskutinis terminas knygas ar spaudai paruoštus rankraščius atsiųsti yra 1956 m. kovo mėn. 1 d. Siųsti adresu: Jaunimo Literatūros Premijai Skirti komisija, 2334 S. Oakley Ave, Chicago 8, Ill. Komisiją sudaro: pirmininkas Vincas Ramonas, sekretorė — Agnė Jasaitytė, nariai: dr. Andrius Baltinis, Pranas Razminas ir Domas Velička. Premija — $500, mecenatas kun. dr. Juozas Prunskis.

● **Dail. Vytautas Virkau** nupiešė viršelį Vlado Ramojaus knygai "Lenktynės su šėtonu". Viršelyje moderniniu stiliumi vaizduojamas dviejų šarvuotų total'stų susidūrimas: raudonojo ir nacio.

Telesforas Valius — Laikrodis (Lino raižinys)

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Benedikto V. Mačiuikos,** tarptautinių santykių mokslus studijuojančio Chicagos universitete, disertacija magistro laipsniui turi 197 rankraščio puslapius ir vadinasi "Armed Services' Influence On The Formation Of The United States Foreign Policy 1938 — 1941". Studijoje autorius iškelia militarinės JAV galybės išaugimą, karinės vadovybės žodžio svorį sprendžiant politinius santykius, įtaką kariškių, pereinančių į vadovaujančius civilinius postus.

Pažymėjęs tuos bendrus punktus, mūsų jaunas studijozas nagrinėja karinių JAV jėgų pažiūras į pasaulinę strategiją, į padėtį Europoje; čia aptariami neutralumo, izoliacionizmo, paskolos-pašalpos (lend-lease) klausimai ryšium su politika Vokietijos, Prancūzijos, D. Britanijos, P. Amerikos ir kitų valstybių atžvilgiu. Ištisas skyrius pašvęčiamas analizavimui karinių jėgų pažiūros į padėtį Tolimuosiuose Rytuose, kur problemos susidarė santykiuose su Japonija, Kinija, Rusija, o taipgi — su tokiomis priemonėmis, kaip bazių steigimas, laivyno patrulia-v'mas ir t.t.

Paskutiniame skyriuje B. Mačiuika nagrinėja karinių JAV santykius su visuomene ir vyriausybe; čia aptariami ryšiai su prezidentu, kongresu, nusakomos kariškių pastangos paveikti viešąją opiniją ir kt.

Išvadoje mūsų jaunas mokslininkas yra tos nuomonės, kad 1938 — 1941 m. laikotarpy JAV karinės jėgos turėjo įtakos į formavimąsi šio krašto užsienio politikos linijos. Europos atžvilgiu JAV kariuomenės pažiūros sutapo su administracijos politika. Tolimųjų Rytų padėtis kariuomenės buvo laikoma antroje vietoje. Japonijos atžvilgiu buvo norima laimėti laiko (apsiginklavimui) ir juo tolyn, tuo labiau buvo linkstama prie griežtesnės linijos. Esantieji dokumentai rodo, kad JAV užsienio politikos kryptis paprastai buvo labai arti tos linijos, kurią rekomendavo kariškieji sluogsniai. Dabartiniu metu JAV kariuomenė turi žymesnę įtaką JAV politiniuose sprendimuose ir viešoji opinija tuo nesipiktina ir nekaltina perdėtu militarizmu. Tiesa, visą laiką, net ir karo metu — civilinės valdžios pirmavimas aiškiai buvo išlaikytas, bet ir dabar — taikos metu — reikalingas abiejų galių (karinės ir civilinės) kordinuotas veikimas, kad būtų siekiama krašto gerovės taikoje ir būtų aps'saugota nuo nemalonių netikėtumų karo atvejuje.

Disertacija parašyta kruopščiai, panaudojant daug šaltinių ir literatūros. Tebėra mimiografuota.

● **Socialinis semestras** šį šeštadienį pradeda savo darbą. Pirmąją paskaitą skaito kun. V. Bagdanavičius, MIC, tema: liberalizmo, socializmo ir krikščionybės socialinių klausimų sprendžiamoji l'nija. Sausio 14 d. tėvas Br. Krištanavičius S. J. skaito tema: Katalikų Bažnyčios veikla socialinėje srityje. Sausio 21 d. dr. Ona Labanauskaitė skaito tema: Komunizmo socialinių klausimų sprendžiamoji linija. Sausio 28 d. Petras Maldeikis skaito tema: Katalikiškas auklėjimas pagal popiežių enciklikas. Vasario 4 d. prof. dr. Viktoras Rimšelis, MIC, skaito tema: mūsų laikų paradoksai: religija ir indiferentiškas formalizmas. Kitų paskaitų laikas bus paskelbtas vėliau.

● **Apolinaro Petro Bagdono** pirmasis eilėraščių rinkinys — lyrikos knyga **Sutemų ugnys** išėjo iš spaudos. Išleido Nemunas, pusl. 104. Iki šiol autorius buvo daugiau žinomas visuomeniniame veikime, savo eilėraščiais periodinėje spaudoje ir savo pedagoginiais straipsniais. Poezijos knygai parinktas Safo motto: "Tas tikrai gražus, kieno siela tauri". Visa ši poezijos knyga dvelkia tauria religijos mintimi, tėvynės branginimu, ilgėsingomis meilės godomis. Sunkioje tremties valandoje autorius sako: "Lyg skęstančių laivų sirenos šaukiam,/ Mūs aimanos garsesnės už varpų balsus;/ Tiktai stebuklas naktį šią nejaukią/ Prikels numirusių širdžių karstus".

Dienų klaikumoje poeto širdis jieško paramos maldoje: "Į kelio dulkes atsiklaupus/ Ji šaukias vieniša Tavęs.../ Aplink tiktai šešėliai kraupūs,/ Nutįsę per tuščias erdves". Jis jautriai pergyvena Išganytojo auką: "Plauks metai, lyg upėmis laivai,/ O minios gims ir... žus,/ Tik tu vis tais pačiais keliais/ Eini numirti už mus". Poetas pasakoja, kaip ilgesiu miršta širdis, kaip mūsų dvasios klajoja aukurų griuvėsiuos ir maldauja parvesti į tėvynę, įpūtus ugnį židiniuose šaltuos.

Poetui vaidenasi tėvynė, kur "prie šiaudinio gričios stogo/ Klevai pirštus gelsvus nuleidę/ Šiurkščius trobelės plaukus glosto,/ Kai ją visi visi apleido". Prisiminus Kražių šventovę poetui net norisi kiekvieną plytą paliesti širdim, pravirkti iš didžio džiaugsmo, "kad sutrupėjo pikto priešo kėslai, o tu vis stovi mūs širdin įaugus".

Poetui nesvetimi ir socialiniai motyvai ir jis elgetos lūpose išgirsta: "Ir miško paukštis lizdą turi,/ O aš... tik ašaras renku". Autorius mėgsta tėvynės gamtą ir taip jautriai pergyvena saulėlydį: "Šešėliai kraupūs tiesias palei žemę,/ Raudonos l'epsnos degina medžius,/ Iškilusios jų rankos dangų remia,/ — Sudiev pamoja saulei judesiu grakščiu".

Ypač autorius iškalbus meilės temomis: "Baltas vyšnios žiedas grožio tau pavydi,/ Mėlynos alyvos nežydės, kaip tu,/ Neš sidabro upės mano džiaugsmą didį/ Išsilies kaip jūra iš augštų krantų.../ Ilgesys manasis, kaip sparnai plaštakių/ Per dienas ties tavo širdimi plasnos./ Baltas vyšnios žiedas viską jau pasakė,/ Ko nutilę lūpos tau nepakartos".

A. P. Bagdonas yra kilęs nuo Šiaulių. Baigęs Kražių gimnaziją, humanitarinius mokslus išėjo Vilniaus universitete. Mokytojavo Rokiškio ir Radviliškio gimnazijose, Blomberge direktoriavo jo pa'ies organizuotoje gimnazijoje. Kaikurį laiką dirbo Lietuvių k. žodyno redakcijoje Vilniuje. Dabar gyvena Chicagoje ir yra vienas redaktorių "Draugo" pedagoginio skyriaus — Lietuviškoji Mokykla.

● **B. Markaičio,** S. J., mišios jauniesiems, žodžiai St. Ylos, jau išspausdintos. Gaidas išleido žurnalas Muzikos Žinios. Apie šią kompoziciją turėjome platesnį straipsnį muziko V. Mar'jošiaus. Dvi naujos Br. Markaičio sukurtos giesmės šiuo metu yra spausdinamos Chicagoje.

● **St. Navicko** kompoziciją "Malda", skirtą solo viduriniam balsui, mišriam chorui ir vargonams, išleido atskiru le'diniu žurnalas Muzikos Žinios. Žodžiai Maironio (Kad širdį tau skausmas...), kompozicija lengva, skirtinga nuo Naujelio. Kompozitorius St. Navickas gyvena Clevelande.

MŪSŲ KALBA

TVARKO

DR. P. SKARDŽIUS IR S. BARZDUKAS

94. ŠIŲ DIENŲ MŪSŲ KALBOS REIKALAI

Nepriklausomoje tėvynėje lietuvis gimtąjai savo kalbai turėjo ne tik palankesnį, bet ir pilnesnį gyvenimą. Kalba natūraliai teauga tik vartojama. Šitokią aplinkybę ji teturi tik namie, t. y. ten, kur su kalba tėra susijęs visas gyvenimas. Be labai gausios įvairių rūšių lietuviškos spaudos, lietuvių kalba tėvynėje buvo būtinas dalykas ir apskritai viešajame gyvenime — įstaigose, mokyklose, karluomenėj ir t.t. Ten turėjome taip pat ir pakankamai kalbos kultūrai bei ugdymui specialiai atsidėjusių žmonių: universiteto profesorių, įvairių rūšių mokyklų mokytojų, rašytojų ir kt. kultūrininkų. Buvo ir įstaigų, kurioms buvo pavesta rūpintis tautinės bei valstybinės kalbos gerove ir priežiūra, pvz. Švietimo Ministerija.

Lietuviškoji išeivija visų šių sąlygų savo kalbos gyvenimui jau nebeturi. Tiesa, ir čia lietuvių kalba tėra reikalinga lietuviškam laikraščiui, lietuviškai knygai, draugijiniam bei bažnytiniam gyvenimui, lietuvių kalbos pamokoms mokyklose, pagaliau ir privačiam reikalui, tačiau viešumoje ji teisių jau nebeturi. Priešingai: viešuma sudaro tą nepalankią aplinkumą, kuri sudaro grėsmę net pačiai tautinės kalbos gyvybei apskritai.

Tėvynėje kalbos kultūrai buvo skiriama daug dėmesio. Buvo rūpinamasi, kad mūsų kalba, tas mūsų minties ir jausmo reiškimo įrankis, būtų kiek galint tobulesnė: taisyklinga, gryna, sklandi ir t.t. Buvo pasiekta čia jau nemažų laimėjimų, bet kartu pertrumpi buvo ir laisvės metai, kad būtų buvę galima pasiekti viską, kam buvo užsimota. Todėl pasiliko dar nemaža ir įvairių spragų.

Jos labai tebejaučiamos ir svetur atsidūrus. Negalima sakyti, kad ir svetur nebūtų skiriama dėmesio bei pastangų kalbos kultūros darbui: visa eilė laikraščių pvz. yra įsivedę kalbos skyrelius, kalbos specialistai atsiliepia įvairiais rūpimais klausimais, pasirodo taip pat kalbinių knygų bei vadovėlių ir t.t., bet iš kitos pusės kaikurie mūsų kalbos gyvenimo reiškiniai kelia taip pat nemažų ir rūpesčių.

"Popiežiaus Celestino VI laiškai"

Juos priminsime keliais gyvais pavyzdžiais, imtais iš mūsų knygų.

Štai po ranka Giovannio Papinio "Popiežiaus Celestino VI laiškai žmonėms", iš italų kalbos versti dr. Petro Mačiulio (išleidimo metai nepažymėti). Svari knyga savo turiniu, bet kokia skurdžia forma ji mums pateikta! Jos žodyne pvz. randame: **apart** (turi būti: **be**), **rankvėdis** (vadovėlis), **bujoti** (tarpti, klestėti), **nedateklius** (nepriteklius)), **užduotis** (uždavinys), **pavaldinys** (valdinys), **viršgamtinis** (antgamtinis), **viršžmogiškas, viršžmogiškumas, iššaukti** karą (sukelti) ir t.t.

Čia rašoma: **gręsia, grąsyti** (gresia, grasyti), **grąsinimas, yščios** (įsčios), **atodusis** (atodūsis) ir kt. Bet viską čia pralenkia sintaksinės baisenybės, nelietuviškos savo sudarymu, nežmoniškos savo neįprastumu: šiandien mūsų **obalsis** ir mūsų **užduotis** turi būti: **persikeisti, kad sutapti** 16. Bet jūsų žodžiai retai išsiveržia iš širdies, **kad žaibu iš-tikti, atitiesti ir atskleisti širdis** 32. **Vieton to kad skaityti** tiek veikalų, daug geriau būtų pasekti tuos šventuosius šventų gyvenimų, **negu kad surgėšti** tiek laiko, žingsnis po žingsnio sėkant juos **archyvų** dokumentuose... 43. Daug kartų popiežiai **vieton būti amžinai miršlančio ir įkvėpėjo Dievo vietininkai,** buvo paprasti to **pernelyg** (pernelig) žmogiško Petro įpėdiniai 21 — 22. (Celestinas gyveno laikus) — **labai panašius mūsiesiems laikams** 8. Kristus jus **prامynė** "Žemės druska" 27 ir t.t.

"Žmonės ir žvėrys dievų miške"

Toliau imame "Žmones ir žvėris dievų miške", Stasio Ylos kaceto pergyvenimus (1951 m. leidinys). Tokio kalbos darkymo kaip kad dr. Mačiulio vertime čia jau nėra. Priešingai: autorius rašo žmoniška lietuviška kalba, bet kaiko galėtų nebūti ir jo knygoj. Visų pirma tokių žodžių kaip **parėdymas** (potvarkis), **Pabaltė** (Pabaltijys — greta autoriaus vartojamas ir šis žodis), **kylys** (pleištas), **kolioti** (plūsti), **garsiakalbis** (garsintuvas) ir kt. Žiauriai čia krinta į akis rašybos nenuoseklumas. Pvz. autorius rašo: **jieškoti, pjauti, rugpjūtis, lentpjūvė** (su **j** — tokiam rašymui tegalime tik pritarti), bet šalia to ir **ieškoti** 60, **rugpiūtis** 370 (be **j**); rašo: specialistas, **biblioteka, legionas** (be **j**) ir šalia — **avijacija,** 140, **imperijalizmas** 188, **ceremonijalas** 255, **legijonas** 294 (su **j**); rašo: **perstiprus, permenkas, kaikas, kaikada, betkuris, vistiek, visdėlto** (kartu) ir **per stiprus** 101, **per griežta** 143, **vis tiek** 73, **vis dėlto** 280 (ir: **vis dėl to** 274!), **kai kas,** 237 (skyrium) ir t.t. Įspūdį didžiai gadina tokios "tradicinės" klaidos kaip **apibudinti** 149, 208, 293 (apibūdinti), **liūdyti** 25 (liudyti), **atydžiai** 60 (atidžiai), **mąstas** 200 (mastas), **grąsino** 63 (grasino), **dizertacija** 142 (disertacija), **liūdėsys** 262, **lūkėsys** 216 (liūdesys, lūkesys), **gyjimas** 152 (gijimas) ir kt. Be reikalo kišamas **jumoras** 189, **jumoristas** 258 (humoras, humoristas). Nevisur taip pat nuosekliai dėliojami ir skirtukai. Sakysim, autorius šalutinius sakinius nuo pagrindinių skiria kableliais, bet pasitaiko ir neatskirtų (ką tai reiškė mums buvo sunku susivokt 10); įterptinius žodžius **turbūt, galbūt,** be to vietomis išskiria (10, 22, 104), vietomis — neskiria (11, 101, 102); tokius kaip **vadinasi** ir kt. reikėtų išskirti (**vadinasi** šį vakarą greičiau baigsis patikrinimas 28).

"Raudonasis tvanas"

Leidžiantis į literatūrinius vandenis, domina žinomojo mūsų rašytojo Igno J. Šeiniaus stambi atsiminimų knyga "Raudonasis tvanas" (New York 1953). Deja, netrūksta kalbinių nuodėmių ir joje. Visų pirma čia kliūva tokie žodžiai kaip **bedarbė** (didelė **bedarbė** Vilniuje 57, **bedarbė** sumažėjusi 67 — aišku, čia tegali būti tik **nedarbas**), **slapyvardė** 95 (slapyvardis), **žingeidus** 100 (smalsus), **paliuosuoti** 156 (atleisti), **viršžmogiška** jėga 160 (antžmogiška), paliktas **atminčiai** 172 (atminimui), **skaitlingas** 199 (gausus, gausingas), **taip vadinamieji** nariai 199 (vadinamieji) ir kt.

Vietoj įprastinių **aktyvus, modernus, idealus, agresyvus** autorius plačiai tebevartoja atgyvenusius **aktingas, moderniškas, ideališkas, agresingas,** nors vietomis duodamos ir įprastinės lytys: **oficiali** įstaiga 37, **oficialiu** būdu 68, **moderniausios** spaustuvės 273 ir t.t. Autorius rašo: **augštas** (su **g**), **jieškoti** (su **j**), **bjaurus** (su **j**), **biblioteka, specialistas, entuziazmas, špionažas, oficiozas, komisariatas, proletariatas, orientuojasi** (be **j**) ir šalia to nenuosekliai: **radijatorius** 17, **perijodas** 34, **proletarijatas** 125, 275, **oficijozas** 141, **klijentas** 272 (su **j**); rašo: **kaikas, betkas, betkoks, kaikuris, visdėlto** (kartu) ir šalia: **kai kas** 28, **kai kurie** 90, **bet kuris** 79, **bet kas,** 99, **vis dėlto** 66 (skyrium); rašo: **iš pradžių, be to** (skyrium) ir **begalo** 288, **ištiesų** 108, **beto** 140 (**kartu**); rašo: **režimas** ir **rėžimas** 24, 75, **širvintai** ir **širvintos** 9, **pirmiausia** ir **pirmiausiai** 46, **nevisai** 209 (kartu) ir ne visai 198 (skyrium).

Apstu "tradicinių" klaidų: **šale** 40 (šalia), **angštas** 42, 165 (ankštas), **biūras** 74, 125, 126 (biuras), **Kaišedorys** 109, **Maišegala** 114 (Kaišiadorys, Maišiagala), **grąsė** 170, **liūdėsys, beldėsys** 196, **lodėsys** 192, **Liūdas** 225 (Liudas), **kryžuotis** 220 (kryžuotis) ir t.t. Kiaurai per knygą eina tokios kalbinės ir loginės nesąmonės kaip: **kur nepažiūrėsi** — klaimas pusiau be stogo 11, taip atrodo, **kur nepažiūrėtum** 53, **ko ir kur nepaklausi,** išgirsti panašų atsakymą 245 ir t.t. Nelietuviškos darybos tokie pasakymai: daugiau mėnesio 47, jau daugiau savaitės 145, einant galiojančiais įstatymais 48, turtingas patyrimais ir kt. Skirtukai dėliojami nevisur nuosekliai: pvz. **turbūt** vietomis kableliais skiriamas (28), vietomis neskiriamas (66) ir kt. Korektūrai būdingi tokie dalykai: **labai, visai** 266, **gaivinančioje** 326.

"Namas geroj gatvėj"

Pagaliau einame prie vieno iš pačių naujųjų leidinių — Jurgio Jankaus "Namo geroj gatvėj" (1954 m.). Jankus gabiai pasakoja, jo kalbai nedaug ką tegalima priklišti, tačiau ir jo knyga iškelia vieną kitą kalbinį klausimą. Galima pritarti Jankaus rašybai: **augštas, bjaurus, pjauti, jieškoti, turbūt, visdėlto** ir kt., tačiau negalima pritarti jau dvejopai rašomoms toms pačioms lytims: **perdidelis, perstipriai** (rašoma kartu) ir **per ilgai** 11 (skyrium), **kažinkas** 16 (kartu) ir **kažin kas** 21 (skyrium). Negalima pritarti tokiam rašymui kaip **neėjo** 144, **neėjau** 247, **liūdyti** 249, **liūdininkas** 259. Bet ypačiai daug nevienodumo Jankaus skyryboj: pvz. **turbūt** kablelia's skiriama (8) ir neskiriama (38); šalutiniai sakiniai nuo pagrindinių daug kur neskiriami: tylėjome abu kol užmigome 184, galėčiau turėti įtakos nors negalėčiau tvirtinti, kad lemiamos 245 ir t.t.

Štai kelių mūsų knygų trumpa kalbinė apžvalgėlė. Ką ji mums sako?

Visų pirma iš jos matome, kad mes ir toliau tebeiname blaškymosi keliu: daug įvairių negerovių tebematome mūsų knygų kalbos žodyne, sintaksėj ir ypačiai rašyboj. Čia dažnai nerandame ne tik pageidaujamo sistemingumo, bet ir paprasčiausio rūpestingumo. Išsivežėme tas nelemtas tradicijas, kurios buvo gerokai įsigalėjusios pasidairę, mes daug ką griebiame iš oro arba pamėgdžiojame netikusią vartoseną.

Tai negali teikti paguodos ir džiaugsmo. Tai primindami, norime pasakyti, kad ir raštas reikalingas tvarkos: sistemingumo, nuoseklumo, atsidėjimo bei rūpestingumo. Ypač dabar yra pačioj Lietuvoj: užuot vyriškai darbą dirbę, po kalbos šaltinius svarbu bendrinės ir tuo pat metu literatūrinės kalbos tvarka, nes kaip tik šiuo metu jai gresia nemaža pavojų menkėti. Čia betkoks neapdairumas ir palaidumas tik padeda tiems pavojams daugiau reikštis ir mūsų rašomajai kalbai nejučiomis iš vidaus dūlėti.

St. B.

Milteliai, naikiną rūdis

Los Angeles, Calif. mieste esanti By-Buk Bendrovė išrado specialius miltelius, kurie maišomi su vandeniu ir kurie lengvai nuima rūdis nuo geležies, plieno ir kitų metalų. Draugė tas skiedinys uždeda sluogsnį ant metalo, per kelias savaites ar mėnesius apsaugodamas jį nuo rūdijimo.

DR. JUZE IR KĘSTUTIS AGLINSKAI
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
2300 West 51st Street
Val. pirm. ir antr. 10 iki 12 ryto, 2 iki 4 ir 6 iki 9 popiet; ketv. ir penkt. 2 iki 4 ir 6 iki 9 popiet. Šeštadieniais 10 iki 2 val. popiet.
Ofiso tel. PRospect 6-1795
Rez. tel. GRovehill 6-5603

Tel. ofiso HE. 4-6699, rez. PR. 6-7333
DR. ANTANAS ALEKNA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1957 W. Garfield Blvd.
VAL: 1—4 ir 6—9
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val. p. p. išskyrus ketvirtad. ir sekmad.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
— Pritaiko akinius —
6322 So. Western Avenue
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 val. vak. Šeštadieniais 10-1 val. Trečiadieniais uždaryta. Kitu laiku susitarus
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

DR. VL. BLAŽYS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4701 South Damen Avenue
(Kampas 47-tos ir Damen Ave.)
Val. kasdien nuo 6—8 val. vak.
Šeštad. 2—4 val. vak.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį.
Telef. ofiso LAfayette 3-6048
Rez.: WAlbrook 3-5048

Tel. ofiso HE. 4-5849, rez. HE. 4-2324
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. Pirm., ketvir., penkt. 1-4 ir 7-9
Antr. 1-5, treč. ir šešt. pagal sutartį

DR. Z. DANILEVIČIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6317 South Western Avenue
Chicago 29, Ill.
Pasimatymai pagal sutartį
Telefonas REpublic 7-4900
Rezidencija: GRovehill 6-8161

DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 Archer Avenue
Ofiso val.: nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 v. vak. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet
Trečiadieniais pagal sutartį
Ofiso tel. VIrginia 7-0036
Rezidencijos tel. BEverly 8-8244

Tel. ofiso VI. 7-0600, rez. RE. 7-6867
DR. BR. GAIŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Spec. moterų ligos ir akušerija)
4055 Archer Ave.
Kampas Archer ir Califorma Ave.
VAL.: 2—4 ir 6—8 v. p. p.
Šešt. 2—7 val. p. p., išskyrus sekmadienius.

Ofiso telef. YArds 7-1166
Rezidencijos — STewart 3-4511
DR. J. GUDAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 West 35th Street
(kampas Halsted ir 35-ta gatvė)
VAL. 1—4 ir 6:30—8:30 p. p. kasdien išskyrus trečiadienius. Atidara šeštadieniais 1—4 val.

Office WAlbrook 5-2670.
Rez. HIlltop 5-1560
Dr. Alexander J. Javois
(JOVAISAS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
MARQUETTE MEDICAL CENTER
6132 South Kedzie Avenue
Val. 2—4 p. p. ir nuo 7—9 v. vak.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

Tel. ofiso PR. 6-3838, rez. RE. 7-9199
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(LIETUVIS GYDYTOJAS)
2500 West 63rd Street
VAL. kasdien nuo 2—4 p. p. ir 7:30 iki 9 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta

Telefonas GRovehill 6-1595
DR. ALDONA A. JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą išskyrus trečiadienius
2422 West Marquette Rd.

Telefonas REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(LIETUVIS GYDYTOJAS)
3925 West 59th Street
VAL. 1—4 popiet, 6:30—8:30 vak.
Trečiad. pagal sutartį

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero
Kasdien 1—3 v. ir 6—8 v. vakare.
Butas 1526 So. 49th Ave.
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

Ofiso telef. LAfayette 3-3210, jei neatsiliepia, šaukite KEdzie 3-2868
DR. EMILY V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 S. Archer Ave.
VAL. Kasdien popiet nuo 12-2:30 v. Vak. pirm., antr., ketvirt. 6-8:30 v. Trečiadienį tik susitarus

Dr. Nina KRIAUČELIONAITE
(Gydytoja ir Chirurgė)
MOTERŲ LIGŲ IR AKUŠERIJOS SPECIALISTĖ
2750 West 71st Street
(Kampas 71st ir California)
Tel. ofiso ir rez. REpublic 7-4146
Val. 11-2 ir 6-9 v. v. Šešt. 1-4 p. p.
Kitu laiku pagal susitarimą

DR. IRENA KURAS
(Gydytoja ir Chirurgė)
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
7156 South Western Avenue
(MEDICAL BUILDING)
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. ryto — 1 v. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto — 1 v. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. popiet.
Ofiso tel. RE. 7-1168
Res. tel. WAlbrook 5-3765

Tel. ofiso YA. 7-5557, rez. RE. 7-4966
DR. FRANK C. KWINN
(KVIEČINSKAS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1651 West 47th Street
LIGONIUS PRIIMA: Kasdien nuo 2 val. iki 4 v. popiet. Nuo 7 v. iki 8:30
Uždara treč. visą dieną ir šeštad. vak.

Tel. ofiso GR. 6-5399, PR. 6-4732
DR. A. MACIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. CHIRURGINĖS LIGOS
2423 West 63rd Street
(Kampas 63rd ir Artesian)
VAL. 2—4 p.p. ir nuo 6—8 v. vak.
Šeštad. 2—4 popiet
Trečiad. ir sekmad. uždaryta

DR. JULIJA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
10748 South Michigan Avenue
Val.: kasdien nuo 6 v. v. iki 9 v. v., išskirus trečiad. Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val. popiet.
Tel.: Ofiso — PUllman 5-6766
Buto — ENglewood 4-4979

Ofiso ir buto tel. HEmlock 4-5815
DR. A. NARBUTAS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
6757 South Western Avenue
Valandos: pirmad., trečiad., ketvirt., penkt. 6:30—8:30 v. vak. Antrad. 10—12 val. ryto, Šeštad. 2—4 p. p.
Kitu laiku pagal susitarimą.

DR. ALBINA PRUNSKIS
DR. VLADAS PRUNSKIS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
3259 South Halsted St.
Kasdien 3—7 val. vak. Šeštad. nuo 1—5 val. vak.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutarimą
Ofiso tel. Victory 2-1484. Resid. 2437 W. 62nd St., tel. Republic 7-8818.

Ofiso telefonas — BIshop 7-2525
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4342 Archer Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer).
Val. kasdien nuo 2 iki 9 val.
Trečiad. ir sekmad. tik susitarus

DR. ZIGMAS RUDAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Telef. REpublic 7-2290
SPECIALYBĖ CHIRURGINĖS IR ORTOPEDINĖS LIGOS
2435 West 69th Street
Val. kasdien 10—12 ir 5—8 val. vak. išskyrus pirmad. tik nuo 5 iki 8 v.v. Šeštad. 10-12 v. Kitu laiku susitarus.

Dr. Antanas Rudokas, O. D.
Tikrina akis: pritaiko akinius, ketėia stiklus ir rėmus.
4455 So. California Ave., Chicago
Šaukite YArds 7-7381
Priima: vakarais 6 iki 9; šeštad. 10 val. ryto iki 4; trečiad. ir sekmad. tik susitarus.

Tel. ofiso CL. 4-0253, rez. GR.6-8876
DR. A. Z. ŠAULYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4645 So. Ashland Ave., Chicago
Pirmad., antr., ketv. ir penk. 6:30—8:30 val. vakare
Šešt. nuo 2 iki 4 popiet.
Rez. 8053 S. Campbell Ave.

Tel. ofiso YA 7-4787, rez. PR 6-1930
DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 S. Ashland Ave. (kamb. 211)
Val. nuo 2—4 ir 6—8; trečiad., šeštad. ir sekmad. tik pagal sutartį.
Jeigu neatsiliepsi viršminėti telefonai šaukite MIdway 3-0001

PER PASAULĮ KELIAUJA ŽMOGUS
Bernardo Brazdžionio poezijos rinkinys. Nedidelis skaičius šios knygos gautas šiomis dienomis "Drauge", 2334 So. Oakley Ave., CHICAGO 8, ILL. Knygos kaina kietais viršeliais $2.

Skelbtis "DRAUGE" apsimoka, nes jis yra plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis, o skelbimų kaina yra prieinama visiems.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Naujas adresas: 4255 W. 63rd St.
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rezid. telef. GRovehill 6-0617
Valandos: 1-3 p.m. ir 6-8 p.m.
Penktad. tik po pietų.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

Ofiso tel. CLiffside 4-2896
Rezidencijos: LAfayette 3-1172
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 West 47th Street
(Kampas 47th ir Hermitage)
Val.: nuo 2 iki 4 ir 6 iki 9 v. vak.
Šeštad. nuo 2 iki 6 val., išskyr. sek.

DR. FL. TALLAT-KELPŠA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
5002 West 16th Street
Val.: kasdien 5-8, šeštad. 1-3
Telef. TOwnhall 3-0959
2534 West 68th Street
Val.: tik iš anksto susitarus.
Telef. HEmlock 4-7080, neatsakius skambinti CEntral 6-2294.

DR. VYT. TAURAS-TUPČIAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR SPEC. MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rezid.: 2410 W. 51st St.
Tel. PRospect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val. Pirm. 8-10 v. v. Antr., Trečiad. ir Penktad. 6-9 val. vak. ir Šeštadieniais 2-4 val. popiet.

Tel. ofiso HE. 4-2123, rez. PR. 6-8484
DR. V. P. TUMASONIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
6255 South Western Avenue
VAL. kasdien 2—4 p. p. ir 6—8 vak.
Šeštad. 2—4 p. p. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta

Tel. ofiso: DAnube 6-1125
DR. A. VALIS-LABOKAS
MOTERŲ LIGŲ GYDYTOJAS
3267 South Halsted Street
Val. 1 iki 4 v. p. p. ir 6—8 v. vak.
Šeštadieniais 1—4 v. p. p.

Tel. ofiso PRospect 6-9400
Rezid. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(Vaškevičiūtė)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Avenue
Val. kasdien 1-3 p.p. ir nuo 6-8 val. vak. Šeštad. 1-4 p.p. Trečiadieniais ir kitu laiku tik susitarus.

DR. J. VAITAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Ct., Cicero
Kasdien 10-12 val ryto ir 5-8 val. vak. Šeštadieniais 10-2.
Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381

Tel. ofiso Victory 2-1581
Rez. Victory 2-0742
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 Westt 31st Street
Kamp. Halsted ir 31-mos gatvių)
Priėmimo valandos: 2-4 p. p. ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet

Tel. ofiso PR. 6-6446, rez. HE. 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 West Marquette Rd.
VAL. nuo 2 iki 4 p. p.; 6 iki 8 vak.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6659
DR. P. Z. ZALATORIS
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6659
1821 So. Halsted Street
Rezid. 6600 S. Artesian Ave.
VAL. 11 v. r. iki 3 p. p.; 6—9 v. v.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
Virš 25 metų patyrimo

Tel. YArds 7-1829
Pritaiko akinius.
Kreivas akis ištaiso.
Ofisas ir akinių dirbtuvė
756 West 35th Street
Val. nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8, trečiad. nuo 10-12, penktadienį 10-2 ir šeštadieniais 10-2 val. popiet.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Orthopedas - Protezistas
Aparatai-Protezai, Med. bandažai. Spec. pagalba kojom (Arch Supports) ir t.t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St. Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084.

DR. S. VAITUSH, OPT.
Palengvinu akių įtempimą, kuris yra priežastis galvos skaudėjimo bei svaigimo ir skaudančių akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir tolregystę. Prirenku teisingai akinius. Visi egzaminavimai daromi su elektriniais instrumentais, rodančias mažiausius trūkumus. Speciali atyda kreipiama į mokyklos vaikus.
4712 South Ashland Avenue
Tel. YArds 7-1373
Val. 10:30 iki 7 v. vak. Šeštad. 10:30 iki 6 val. Sekm. ir treč. uždara.

Mutual Federal Savings Rekordas...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, ir savo taupytojams išmokėjo kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Augštus dividendus išmokėjo visada be perstojimo.
- Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

PRADĖKITE TAUPYTI ŠIANDIEN!

Mutual FEDERAL Savings
CHARTERED AND SUPERVISED BY THE UNITED STATES GOVERNMENT
AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Road, Chicago 8, Ill. Tel.: VIrginia 7-7747

JOHN J. KAZANAUSKAS, pres.

ĮSTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9 ryto iki 5 valandos po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 valandos ryto iki 8 valandos vakaro. Šeštad. nuo 9 iki 1 v. p.p. Trečiadieniais visai neatidaroma.

ALGIRDAS LANDSBERGIS

KELIONĖ

V. Adamkevičiaus aplanka

Užsakymus su pinigais siųskite:
259 psl., kaina $2.50
DRAUGAS, 2334 S. Oakley Ave., Chicago 8, Ill.

Šios nuostabios ir nepaprastos knygos personažus šitaip įvertina rašytojas Gilauda: "...Weissas — paniekintas niekintojas, bet turįs savyje Fra Angelico angelų varsų gama, Tatjana—nesuprantanti sielos sąvokos, bet mylinti skaisčia meile. Pagaliau Julius... pasitiįęs skaistumo ir nesuvokiąs jo esmės, drąsus be drąsos, nesuprantąs pavojaus beprotšėjimo procese".

Graudi seno kareivio knyga

BEN. BABRAUSKAS, Cicero, Ill.

Tolimi, bet netaip jau romantiški laikai — tie patys, kuriuos Vaižgantas su tokia meilia šilima prikėlė mums Dėdėse ir dėdėniese. Tai buvo gerokai prieš baudžiavos panaikinimą, kol dar nebuvo nei traukinių, nei sunkvežimių, nei lėktuvų, kai generolai arkliais jodinėjo, o kareiviai pėsčiomis ėjo iš rytų į vakarus, iš vakarų į rytus, ar tai vykdami kariauti, ar grįždami namo. Tuo metu Žemaičių kraštą buvo pavergęs Rusų karalius, kuris kas rudenį siųsdavo ginkluotų gaudytojų būrius žemaičių gaudyti į kariuomenę. Gaudomieji vyrai slapstėsi, kadangi kariuomenėje tada teko tarnauti 25 metus.

Už nugaros pats karalius stovi

Jurgis Jankus pirmasis tuos šiurpius laikus atkuria jaunimui knyga, pavadinta "Senas kareivis Matatutis". Sunkus buvo mūsų žmonėms caro okupacijos metas, pilnas skriaudų ir neteisybių, skurdo ir tamsos. Tačiau Jankus kone Vaižganto šviesumo nuotaika vaizduoja tuos graudžius laikus. Ramus, klasinis pasakojimas visai knygai suteikia giedrumo. Net toks rekrūtų gaudymas atrodo ne tiek žiaurus, kiek groteskiškas, kai gaudomasis milžinas Matatutis žiūri, kaip jam susidoroti su jį apsupusiais gaudytojais. Bet, apmetęs akimis keliolika vyrų, ima ramiai kojas autis: "Nieko neišeis: jie su ginklais, ir jiems už nugaros pats karalius stovi". Arba toks šiurpus vaizdas, kai pats karalius užsiundo šunų gauja jam ištikimai atitarnavusį kareivį, atėjusį pas karalių pasiskųsti, atrodo greičiau grotestiškas, negu tragiškas. Čia autoriaus, matyt, sąmoningai vengta jauną skaitytoją apsunkinti žiauriais vaizdais, tad vyresniųjų pareiga yra jauniesiems tikroviškai paryškinti tokias vietas.

Iš viso palyginti labai šykščiai ir trumpai pavaizduotas tas baisusis 25 metų tarpas, kurį jaunas vyras buvo priverstas atiduoti carui. Ryškiau tepažymėta trejetas momentų: 1. kai iš visur suvarytieji naujokai, nepratę prie drausmės ir rikiuotės, vyresniųjų mušami ir spardomi ("kareivis tam ir yra, kad vyresnieji turėtų ką mušti", 18), 2. kai kareivis, ilgainiui apsipratęs su savo tarnyba, pasidaro ištikimas caro ir jo generolų tarnas, 3. kai už kareivio žygius nuopelnai ir medaliai priskiriami generolui. Be abejonės, tai patys svarbieji momentai, įrėminą visą kareiviavimo tragiką. Platesnis pavaizdavimas gausių ir sunkių kareivio žygių jauną skaitytoją labiau įtikintų, kaip per tuos 25 metus žaliukai vyrai virsta palinkusiais senais.

Seno kareivio tragizmas

Knygoje pavaizduotasis Matatutis yra tipiškas žemaitis. Ne reikia suprasti, kad jis buvo milžinas, jeigu supykęs nučiupo ruselį pulkininką už sprando ir, viena ranka iškėlęs, nešė per visą aikštę. Tai tik pavaizduota jauno žemaičio stiprybė. Kitas žemaičio būdo būdingas bruožas yra tas, kad pirma jis visad pagalvoja ir tik po to sako ar veikia. Bet per 25 metus tarnavimo kariuomenėje tas bruožas apdyla: Matatutis, atsisveikindamas su generolu, pasiilgęs namų, **nepagalvojęs prasitarė**, užtai gavo dvejus metus ar ilgiau tamsiam rūsy išsėdėti. Čia iškyla seno kareivio tragika, kareivio, kuris, su pančia's išvarytas iš namų, visdėlto ištikimai tarnauja ir net pamyla generolą, o tačiau atlyginamas šuniškai.

Svarus momentas, guodžiąs ir palaikąs kareivio dvasią, yra šviesus jo idealizmas: jis įsivaizduoja ir tiki, kad per 25 metus jo sužadėtinė liko tokia pat jauna ir graži, kad nėra pasaulyje gražesnės už ją mergaitės ir kad ji vis tebelaukia jo. Tasai šviesus idealizmas, aišku, yra tauraus lietuvio požymys. Kai tas senas, caro "užmirštas paleisti" kareivis, gal po 35 metų grįžęs namo, patyrė tėvus per sukilimą išvarytus į Sibirą, o mylimą Mariulę kazokų užkapotą, jis savo tyrą meilę dar labiau sustiprina, užkasdamas jaunystės žiedą jos kape.

Net ir po tokių klaikių įvykių senas kareivis lieka ištikimas carui: jis galvoja, kad karalius geras ir teisingas, tik jo valdininkai jo vardu skriaudžia žmones. Todėl jis nusprendžia eiti ir karaliui papasakoti teisybę. Tik prie karaliaus taip lengvai neprieisi. Čia vėl išryškinama žemaičio kantrybė, su kuria jis akimis, it dviem plieno grąžtais, pražiūri karalių apsupančioj mūro tvoroj skylę ir pro ją patenka į karaliaus rūmus. Deja, čia sudūžta karaliaus teisingumo iliuzija, kai karalius karališkais šunimis užsiundo savo seną kareivį...

Pasakojimas virsta pasaka

Nuo čia autorius tikslingai pereina į pasaką, kad jo rėmuose galėtų pabandyti prabilti į karaliaus sąžinę ir kad pačiam nuostabiam žemaičiui parodytų jo pagrindinę gyvenimo klaidą. Tikrovinę ir pasakinę dalį gražiai jungia groteskas, kur "Matatutis visą turkų kariuomenę į jūrą sukišo". Šis momentas suprastinas ne tiesiogine fantastine, tik perkeltine prasme, būtent, kad seni, patyrę kareiviai laimi mūšį, deja, ne jiems, o generolams pripažįstami laimėjimai.

Toliau pasakiniais motyvais atskleidžiama karaliaus ir jo ministerių suktumas, o teisingas senas kareivis įgalinamas ilgai gyventi ir žmonėms gera daryti. Neberasdamas prasmės gyventi, pasenęs Matatutis pasiilgsta mirties. Bet žemaitis "visą laiką buvo sveikas ir stiprus ir, juo labiau norėjo mirti, juo sveikesnis ir stipresnis darėsi", 223. Nė nuodai žemaičio stiprybės nepakerta, tik apsvaigina jį ir per sapną nuveda kartis, tai vėl atidaro jam dangaus vartus, kur Dievas Matatučiui išaiškina, kad jis nenusipelnęs malonių, kadangi, betką darydamas, jis vis turėjo galvoje ne kitų, tik savo naudą. Pabudęs Matatutis tikrai turėjo prisipažinti, kad iki šiol jam nebuvo atėję į galvą žemaičiams bandyti laisvę atnešti. Tuo būdu parodoma, kad asmeniniai rūpesčiai ir išgyvenimai nepadaro žmogaus gyvenimo prasmingo, jeigu jis užmiršta kitus, užmiršta savo kraštą.

Jurgis Jankus

Jurgio Jankaus knyga "Senas kareivis Matatutis" yra vertinga, turininga dovana jaunimui. Nuotaikingas pasakojimas daro ją mielą ir patrauklią, o gilesnė prasmė, kurią gaus paryškinti tėvai ar mokytojai, knygai teikia tą ypatybę, dėl kurios skaitytojas prie knygos grįš pakartotinai ir patsai veikalo herojus liks mylimu jauno skaitytojo draugu.

Knyga Terros išleista kietais viršeliais, 239 psl., kaina $3.—

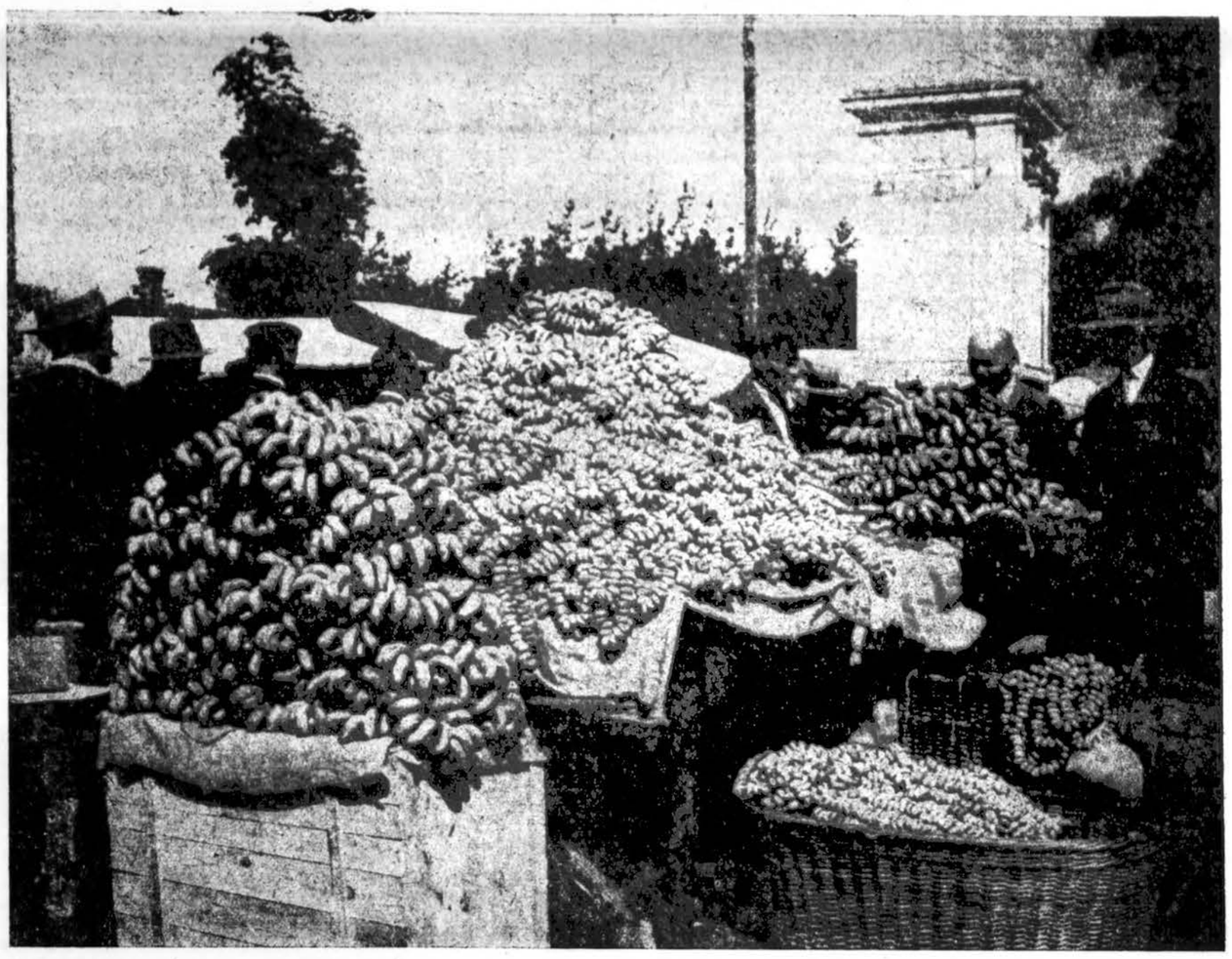

Po atlaidų Lietuvoje

Iliustracija iš paveikslų albumo "Lietuva" (V. Augustino)

Sudužo, Lietuvos uostų nepasiekęs

Prof. Vacl. Biržiškai mirus

Kalsiu — sukalsiu laivą lengvutį,
Giesmės prisegsiu sparnus.
Ir iš svajonių plonų lentučių
Oro sudėsiu šonus.

Irklo gi vietoj širdį paliksiu,
Kraujas man mentėmis bus;
Tokiam laively drąsiai sutiksiu
Audrą ir vėją, vargus.

Skris į padanges mano laivelis,
Neš jį svajonės sapnai....

Skaitydami šį a.a. prof. Vaclovo Biržiškos sukurtą ir 1918 metais Voroneže išspausdintą (Smūtkelio slapyvardžiu) eilėraštį, giliai atsidusę nulenkiame galvas — tas jo širdies krauju varomas laivelis jau sudužo, Lietuvos uostų nepasiekęs; prof. Biržiška užmerkė akis ne lietuviškų berželių puoštose sodybose. Jis mirė nakčia į sausio 3 d.

Neužmirštamas įnašas

Galima nesutikti su daugeliu jo pažiūrų, galima nepritarti kaikuriai velionio taktikai, kai po ilgos ir įtemptos kultūrinės tarnybos tautai jo nervai buvo pertempti, tačiau negalima nepripažinti, kad velionies įnašas į mūsų kultūrinį gyvenimą buvo didelis ir neužmirštamas. Prof. Vacl. Biržiška mirė jau eidamas 72-rus metus. Savo ilgo amžiaus kelyje jis paliko kultūrinius pėdsakus dėstydamas Vilniaus lietuvių gimnazijose, Ryto draugijos mokytojų seminarijoje, Lietuvių Mokslo draugijos augštuosiuose kursuose, Augštuosiuose Karininkų kursuose, Karo mokykloje, Suaugusių gimnazijoje, Liaudies universitete, dėstydamas Vyt. Didžiojo universitete, iš 40 knygų išsugydamas universiteto biblioteką į turtingą knygomis lobyną.

Vacl. Biržiškos redaguotame Liet. Enciklopedijos tome randame suminėta, kaip jis slapta pasimatęs su arkiv. Matulevičiumi 1919 m. bolševikų užimtame Vilniuje aptarė, kaip saugoti mokyklas nuo tikybos pamokų šalinimo.

Jis buvo pirmaujantis lietuvių bibliotekininkas, Lietuvos Bibliotekininkų draugijos pirmininkas ,veiklus Lietuvos Kraštotyros draugijoje. Ir tremtyje profesoriavo Pabaltijo universitete, Hamburge.

50 metų spaudos darbo

Šiemet sueina 50 metų nuo velionies spaudos darbo pradžios: 1906 m. buvo išspausdinti jo pirmieji rašiniai Lietuvos Ūkininke. Bendradarbiavo visuose svarbesniuose lietuvių laikraščiuose ir žurnaluose, buvo ir dienraščio "Draugo" bendradarbis. Tačiau ypatingi jo nuopelnai — rinkimas bibliografinių žinių, kūrimas liet. enciklopedijos.

Tarp mirusių žmonių ir gyvųjų knygų

Atskirais leidiniais yra išėjusios jo knygos: Lietuvių bibliografija, Lietuviškų knygų istorijos bruožai, Senųjų lietuviškų knygų istorija, Lietuvių bibliografijos istorija, Lietuviškieji slapyvardžiai ir slapyraidės, Kaip buvo uždrausta ir atkovota lietuvių spauda, Nežinomi senieji lietuviški tekstai, Lietuvių knygų augimo etapai, Iš mūsų laikraščių praeities, Kryžiuočių keliai į Lietuvą, Abraham Kulvietis (angliškai), Lietuvių rašytojų kalendorius, Martynas Mažvydas ir jo bendradarbiai (vokiškai), Vyskupo M. Valančiaus biografijos bruožai. Rankraštyje dar pasiliko jo surinktos senųjų lietuviškų rašytojų biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos-Aleksandrynas (5 tomai) bei straipsnių rinkinys: "Tarp mirusių žmonių ir gyvųjų knygų".

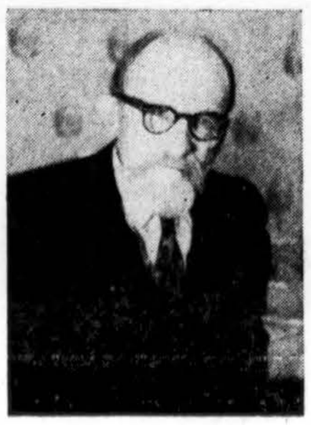

Prof. Vac. Biržiška

Iš velionies laiškų

Tai buvo nepaprasto darbštumo žmogus. "Draugo" kultūrinio priedo redaktorius turi keliasdešimt jo asmeniškų laiškų. Viename (1952.X.20) jis rašo:

— Dirbu dabar labai daug — jau pavyksta kartais savo darbo savaitę privaryti prie 100 valandų, bet dar negaliu tos normos pakelti ligi 126 valandų, kaip kad Lietuvoje kad dirbau, nes visdėlto seni kaulai jau braška (už mėnesio pusantro jau persirisiu ir į 69 metus, o kiek dar turiu padaryti!). Dabar tai greta paruošiamų enciklopedijos darbų stengsiuos prie galo privaryti kitus savo darbus, kuriuos neseniai apskaitęs, atradau, kad jau turiu sutvarkytų rankraščių daugiau kaip 2,000 mašinėle rašytų lapų. Bet dar turėčiau privaryti ir prie 4,000 — tai laisvoje Lietuvoje, kad ir ne po mano mirties, būtų iš karto ką spausdinti...

Dar 1949 m. pabaigoje vėl rašė:

— Leiskite pasveikinti Jus proga Kalėdų — tų švenčių, kurios kiekvienai lietuviškai širdžiai, koki ji bebūtų, visados buvo ir liks artimiausiomis ir brangiausiomis ir kurių vien prisiminimas, susietas su prisiminimu jų minėjimo Lietuvoje, iššaukia ašaras akyse, kaip ir man, šiuos žodžius rašant. — O šios žiemos kalėdiniame laikotarpyje tos jo akys amžinai užsimerkė, palikdamos mums tik nemirštantį jo darbų atminimą lietuvių kultūros istorijoje.

— J. Pr.

JAV knygos pasaulyje

JURGIS GLIAUDA, Los Angeles, Calif.

Štai, po ilgesnės pertraukos, lyg balanso suvedimo proga, aš vėl grįžtu pas Draugo skaitytojus su informacijomis apie amerikoniškos knygos pasaulį. Statistika sausais skaičiais kartais atskleidžia daugiau kaip kad ilgi ir spalvingi reportažai. Taip, metams baigiantis, knygų leidyklos suveda savo darbo balansą ir iš to balanso matome ką Amerika skaito, kuo domisi, ko reikalauja.

1955 metais pasirodė 11,600 knygų. Per vieną dieną Amerikoje išeina viešumon 32 knygos. Iš to metinio knygų laidos skaičiaus apie 2500 knygų yra perspausdinta iš ankstyvesnių laidų. Kitos gi naujai pasirodžiusios pirmąja laida.

Didžiausią kategoriją skirstant knygas žanrais, sudaro romanai. Jų Amerikos rašytojai 1955 metais išleido 2000 (kiek yra parašyta, bet leidyklos nesutiko išleisti? apskaičiuojama apie 20,000!).

Antrą kategoriją užima jaunimui skirta lektūra. Tos rūšies knygų pasirodė 1500 atskirų pavadinimų.

Religinių temų knygų 775 atskiri pavadinimai. Biografijos — 760. Moksliškai popularaus turinio — 750. Pagaliau knygų, skirtų literatūros mokslui ir kritikai — 600.

Šie metais, kaip pasisako knygų leidyklų apžvalgininkai, buvo sėkmingesni už 1954-tuosius. Šiais metais pasirodė 300 naujų pavadinimų daugiau.

Pagal atidžiai sekamą kiekvienos žymesnės knygos pareikalavimą 36 miestuose sudaromas plačiausiai pareikalaujamos knygos sąrašas, vadinamas "Best Seller List".

1955 metais per šį sąrašą perėjo 168 knygos. Tai reiškia, kad 160 autoriai turėjo daug didesnes pajamas iš savo rašto, kaip kad Amerikos rašytojo pajamų vidurkis (3000 dol. metams!). Rekordinės pajamos, nustebinusios net Ameriką, teko rašytojui Wouk už teisę nufilmuoti jo romaną "Marjorie Morningstar". Jam sumokėta vienas milionas dolerių. Romanas, vaizduojąs vieną meilės istoriją jaunos New Yorko žydaitės, gausus būdingais ir patriarchaliniais žydų visuomenės tipais, nedrąsiai paliečiąs modernaus gyvenimo susidurimą su konservatyviais Brooklyno ir New Yorko žydais.

Tam romanui pasirodžius, kritika sutiko jį nepalankiai, pareikšdama, kad iš Wouk laukta daug daugiau.

Antras laimingas autorius, sėkmingai pardavęs teises filmuoti jo kūrinį yra Ruark. Jo romanas "Something of Value" vaizduoja Afrikos džiungles ir baltųjų kovas su Mau Mau. Veikalą kritika vadino stipriai persūdytu. Ruark gavo už tą sūdymą 300,000 dolerių.

Pagaliau tretysis yra rašytojas Kantor, už savo romaną "Andersonville" iš filmų koncerno gavęs 250,000 dolerių.

Greta tų pajamų tie rašytojai gauna nemažas sumas iš knygų klubu, pasirinkusių jų knygas savo mėnesinėmis knygomis.

Ar tie romanai įeis į Amerikos literatūrą, ar liks tiktai eiline lektūra, prisimenama skaitytojo tik trumpą laiką? Kritikai pranašauja, kad bus taip, kaip įprasta: tai ne žvaigždės, bet meteorai.

Šių metų knygų statistika džiugina kritikus, nes Amerikos knyga neblogai reprezentuoja skaitytojus ir jų skonį. Stebima si, kad net tokie tik istorikui įdomūs leidiniai, kaip "The Dead Sea Scrolls" prasiveržia iki kelių laidų. Įdomu ir tai, kad perkamos gana brangios knygos; taip už puošnią knygą "The World We Live In" mokėta po 13 dol. su puse ir knygos parduota 30,000 egz.

Kaikuriais metais buvo išleidžiama tik vienos rūšies romanų — istorinių siužetų. Dabar tai išgyventa; knygos labai paįvairėjo. Sakoma, kad Amerikos skaitytojas labiau pramoko skaityti ir suprasti knygą.

Suvesdami darbo balansą ir nagrinėdami statistinius skaičius, knygų leidėjai stengiasi įspėti, kuria tema sėkmingiau sudominti skaitytoją. Knygų leidyba yra stambus biznis, kur akcijų kainą kelia ar numuša skaitytojų masės ir išleistos knygos sėkmė.

Į Ameriką žmonės atėjo iš Sibiro

Laikraštis "New York Times" praneša, kad tolimoje šiaurėje, ties Aliaskos ir Kanados siena, Firth upės pakraščiuose rasti labai seni akmens ir kaulo įrankiai, kurie patvirtina teoriją, kad pirmieji žmonės į Ameriką atvyko iš Azijos, iš Sibiro perėję Beringo sąsiaurį pasiekdami Aliaską.

Jei norėtum būti geras — mąstyk apie gerumą.

— V. J. Budrikas

GERAS PASISKAITYMAS

— o —

LITHUANIA, (Paveiksluose, $6.00
Fotografavo V. Augustinas
POPULAR LITHUANIAN RECIPES $2.00
Redagavo J. Daužvardienė
LITHUANIA THROUGH THE AGES $3.50
Parašė Dr. A. Šapokas
THE STORY OF ART and JUOZAS PAUTIENIUS, $5.00
Parašė Ig. Šlapelis
LITHUANIAN SELF-TAUGHT $1.25
Išleido Marlborough
LITHUANIAN-ENGLISH and ENGLISH-LITHUANIAN DICTIONARY $4.50
Išleido Marlborough

Šias knygas galima gauti dienraščio DRAUGO knygų kioske — 2334 South Oakley Avenue, Chicago 8, Illinois

SEGHETTI TRAVEL BUREAU
2451 So. Oakley Avenue Tel. YArds 7-3278

MES PARŪPINAME KELIONES LĖKTUVAIS, GELŽKELIAIS AUTOBUSAIS IR LAIVAIS.
Sutvarkome dokumentus norintiems atvažiuoti į Ameriką. Parūpiname dokumentus norintiems išvykti į užsienį. TURIME IR LIETUVIŲ Skyrių. Pildome afidejvitus. Pasinaudokite.

Prof. J. Elisoną prisimenant

DR. R. SIDRYS, Sterling, Ill.

Prieš 10 metų, 1946 m. sausio 4 d. Wiesbadenė, Vokietijoj, mirė prof. Jurgis Elisonas. Jo mirtis sutapo su tuo laikotarpiu, kada Vokietijoje tik pradėjo kurtis pastovios lietuvių stovyklos, bendruomenės ir laikraščiai. Profesoriaus Elisono mirtis praėjo tinkamai nepastebėta, nors visam pasauly yra išsisklaidę tūkstančiai jo mokinių, kuriems jo atminimas yra brangus.

Velionis buvo kilęs iš Vidurio Aukštaitijos, Kupiškio valsčiaus, Aukštadvario kaimo. Anksti pajutęs pašaukimą gamtos mokslams, jis baigė gamtos fakulteto kursą Petrapilio universitete. Karas užklupo jį Rusijoje. Pradžioje tarnavo rusų karo aviacijoje, bet karui baigiantis jis perėjo į Atskirąjį Vitebsko Lietuvių batalioną ir buvo vienas iš pirmųjų jo organizatorių.

Mokslininkas-pedagogas

Sugrįžęs į Lietuvą Jurgis Elisonas atsidavė moksliniam pedagoginiam darbui ir jį tęsė per visą nepriklausomybės laikotarpį. Įvairiais periodais jis profesoriavo-skaitė zoologijos kursą Lietuvos universitete Kaune, Dotnuvos Žemės Ūkio akademijoje ir kartu ėjo direktoriaus pareigas Kėdainių ir Panevėžio gimnazijose.

Jurgis Elisonas buvo daugiapusiška asmenybė, tačiau ryškiausias jis kaip mokslininkas. Zoologija jam buvo tas pats, kaip poetui eilės ar muzikui melodija. Jurgis Elisonas dirbo tyrinėjo, rašė ne iš pareigos, bet iš vidujinio akstino. Zoologijos srityje Lietuvoje jis buvo pionierius; ką jis rašė buvo surasta ir ištyrinėta ne bibliotekose, o gyvoje gamtoje, Lietuvos žemėje. Turbūt svarbiausias jo veikalas buvo "Mūsų šalies žinduoliai", kuriame su mokslišku tikslumu, bet kiekvienam suprantamu stilium buvo aprašyti visi Lietuvos žinduoliai. Tai buvo veikalas, kainavęs darbo dešimtmečius. Su kokia precizija Jurgis Elisonas tam darbui ruošėsi, rodo kad ir šis pavyzdys: visus periodinės spaudos straipsnius ir žinutes apie Lietuvos fauną jis rinko, katalogavo ir laikė savo bibliotekoje. Tos iškarpos, suklijuotos į storas knygas, sudarė daugiau kaip šimto tomų ir užėmė visą sieną. Panevėžio gimnazijos vyresnių klasių mokiniai turėdavo nuolatinį kontraktą su direktorium: už kiekvieną zoologijos iškarpą mokinys gaudavo po du centus. Kaikuriems mokiniams tai buvo svarbus pajamų šaltinis.

"Mūsų šalies žinduolius" būtų sekusios panašios knygos apie Lietuvos žuvis ir kita apie parazitus. Deja, tie svarbūs veikalai pilnai paruošti rankraščiuose tapo karo aukomis.

Tautosakininkas

Jurgis Elisonas be zoologijos dar surasdavo laiko ir kitoms mokslo šakoms: kartu buvo ir aistringas tautotyrininkas. Abi mokslo šakas jis mokėjo ne tik suderinti, bet ir sintetizuoti. Važinėdamas po Lietuvą ir rinkdamas duomenis savo mokslo darbams, jis tuo pačiu rinkdavo ir tautosaką. Vien tik iš žuvininkystės srities jis įteikė Lietuvių kalbos žodynui daugiau kaip 10,000 žodžių bei terminų. Panevėžyje jis įkūrė Gimtajam Kraštui Tirti draugiją, kuri įsteigė ir išlaikė Panevėžio muzėjų. Daugelis buvusių Panevėžio gimnazijos mokinių atsimena jo organizuojamas muzėjines ekskursijas. Pilnas autobusas prisėsdavo mokinių ir su direktorium bei keliais mokytojais priešakyje važiuodavo į provinciją, daugiausia medžiodami tokius kaimus, kurie būdavo skirstomi į vienasėdžius. Gimnazistai "užpuldavo" kaimą ir eidavo nuo vienos pirkios prie kitos derėdami muzėjui senas knygas, paveikslus, kraičiaskrynias, padargus, puodus. Įdomesni pastatai būdavo fotografuojami, tarminiai žodžiai užrašinėjami žodynui.

Gimnazijoj prieš kiekvienas atostogas direktorius per pamoką liepdavo atsistoti tiems mokiniams, kurie važiuos atostogų į kaimą ir kiekvienas iš jų turėjo atraportuoti, kaip jis žada rinkti tautosaką bei žodžius. Laimingas buvo tas mokinys, kuris parveždavo akmeninį kirvuką — už kirvuką jis be klausimo gaudavo iš gamtos penkis. Atsimenu, sykį vienas optimistas pasiteiravo, kas būsią jei jis parvešias du kirvukus. "Gausi du penketukus"! — iškilmingai pareiškė direktorius. Galbūt kaikurie pedagogai ir suabejotų šio metodo tikslingumu, tačiau negalima užginčyti, kad jis vaisius atnešdavo. Panevėžio muzėjaus priešistorinis skyrius, po Vytauto Didžiojo muzėjaus, buvo turtingiausias visoje Lietuvoje.

Mokytojas

Jo mokiniai tačiau prisimins jį pirmiausiai kaip mokytoją. Prisimins jau todėl, kad jis skyrėsi nuo kitų mokytojų. Nors dėstė jis gamtos mokslus, bet per pamokas mokytojavo ne tiek tos gamtos, kiek aplamai mokslinimosi metodų. Kaip jis pats kad sykį išsireiškė: "Nesvarbu man, kad jūs būtumėt geri gamtinių duomenų kalėjai, svarbu, kad mokėtumėt darbą dirbti". Kurso aiškinimas, vadovėliai — visa toji gimnazijos rutina buvo ne jam. Vieton to, kiekvienas mokinys turėdavo per trimestrą parašyti referatą savo pasirinkta tema ir jį

Sakykla ir karalių statulos šv. Kazimiero koplyčioje Vilniuje
Iliustracija iš dr. Z. Ivinskio knygos "Šv. Kazimieras"

klasėje apginti. Direktorius gi tik nurodinėjo kaip medžiagą rinkti, kaip planuoti, kokias knygas skaityti.

Kada beeidavom naktį pro gimnaziją, direktoriaus kabinete vis žibėdavo šviesa. Ir aš tikiu, kad daugelis iš jo mokinių, taip, kaip ir aš pats, yra dėkingi už jo patarimą, duotą aštuntokams: "Tą dieną, kai būsit priimti į universitetą, vyrai, pakabinkit ant vinies tą išsvajotą spalvotą kepuraitę ir sėskit prie knygos. Atsiminkit, kad kiek dirbsit pirmą studijų savaitę, tiek dirbsit per visą studijų laiką".

Jurgis Elisonas gimnazijoje palaikydavo griežtą, beveik karišką tvarką. Žemesnėse klasėse direktoriaus atsilankymas iššaukdavo kapų tylą, gi vyresnių klasių mokiniai, turėdami laisvą pamoką, patys eidavo prašyti direktoriaus, kad jis ją užpildytų. Gimnazijos aviacijos mėgėjai turėjo ypatingą pagrindą direktorių vertinti — jo pastangomis Panevėžio gimnazijoje buvo įsteigtas civilinės aviacijos skyrius ir būrelis gimnazistų vasarą mokydavosi skraidyti netolimame Pajuostės aerodrome.

Lyg nuo Jūsų vienų Lietuvos likimas priklausytų

1940 metais mes, abiturientai, susitarėm gavę atestatus kartu visi atsisveikinti su direktorium. Nenujautėm, tačiau, jog tai bus nepriklausomybės praradimo diena. Atsimenu, susirinkom gimnazijos raštinėje tada, kai gatvėmis važiavo sovietų tankai. Atėjo eilė direktoriui atsakyti į mūsų atsisveikinimo žodį. Pažvelgė jis į mus, susimąstė. Tyla ištyso iki nejaukumo, bet direktorius vis tylėjo. Ir pajutom staiga, jog tyla irgi iškalbinga, tyla pasako tai, ko žodžiais negalima pasakyti. Pagaliau direktorius prabilo: "Vyrai, kalbėjau aš jums visą gimnazijos laiką ir jūs žinot, ką aš noriu jums pasakyti. Elkit ir tik atsiminkit, jog esat lietuviai ir visuomet elkitės taip, lyg nuo jūsų vienų Lietuvos likimas priklausytų".

Širdies smūgis įsibrovus čekistams

Vos tik keletai savaičių nuo tos dienos praslinkus Jurgis Elisonas buvo bolševikų suimtas. Suėmimo metu kol čekistai darė jo bute kratą, jį ištiko širdies smūgis. Jo žmona, gydytoja, norėjo suteikti jam medicinišką pagalbą, tačiau čekistai neleido.

Sykį palaužta sveikata jau nebeatsigavo. Nors bolševikiško ištrėmimo jam pavyko išvengti ir jis dar darbavosi Lietuvos Mokslų akademijoje, mirtis jį pakirto anksti; pakirto jį tame amžiuje, kuris mokslininkui dažnai būna pačio vaisingiausio periodo pradžia.

KRONIKA

● **Lietuva per paskutinius 30 metų.** Chicagos universitetas paruošė stambią studiją "Lithuania in The Last 30 Years". Darbas turi 411 puslapių, parašytas prižiūrint komitetui profesorių: Bert F. Hoselitz, Chaucy D. Harris ir George B. Carson. Kūrinį redagavo Benediktas V. Mačiuika, o atskiras jo dalis parašė Anton W. De Porte, Pats Benediktas V. Mačiuika ir Luitgard Wundheiler. Apžvelgiama Lietuvos plotas, terenas, klimatinės sąlygos, gyvuliai ir augalai, gamtos turtai, gyventojai. Antroje dalyje duodamos suglaudintos istorinės žinios, aprašomi krašto įvykiai nepriklausomybės metu, apibūdinama sovietinė ir vokiečių okupacija ir joje dabar susidariusi teisinė padėtis, komunistų partijos santvarka, rinkimai, santykiai su Bažnyčia, rezistencija, deportacijos ir kolonizacija.

Trečioje dalyje peržvelgiama Lietuvos ekonominis gyvenimas, darant palyginimą tarp pramonės ir žemės ūkio nepriklausomoj ir sovietų okupuotoj Lietuvoj. Pagaliau — nušviečiama socialinė Lietuvos įstatymdavystė. Kūrinys aprūpintas gausiais žemėlapiais: gyventojų pasiskirstymo, administracinių padalinių, transporto tinklo, pramonės paskirstymo, specialiais brai žiniais pademonstruojamas gėrybių išvežimas iš Lietuvos ir parodoma kokie dalykai dabar įgabenami į Lietuvą. Panaudota gausiai leidinių iš laisvojo pasaulio, o taipgi laikraščiai, enciklopedijos iš už geležinės uždangos. Studija vertinga, tačiau pasilikdama mimiografuota ir neišspausdinta — mažesniam skaičiui tėra prieinama.

● **Steponas Darius turėtų 60 metų.** Sausio 8 d. yra Stepono Dariaus gimtadienis. Jis buvo gimęs 1896 metais Rubiškės kaime, Kvedarnos valsč., Tauragės apskr. Jeigu nebūtų žuvęs su Stasiu Girėnu Soldino miškuose, dabar būtų sulaukęs 60 m. amžiaus.

STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMAMS PRISTATOME VISOKIŲ RŪŠIŲ MEDŽIAGĄ
CARR MOODY LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
5039 So. HALSTED ST
Tel. Victory 2-1272
APKAINAVIMĄ IR PREKIŲ PRISTATYMĄ TEIKIAME NEMOKAMAI
RAŠTINĖ ATIDARYTA kasdien nuo 8 val. ryto iki 8 val. vakaro šeštadieniais iki 5 val. vakar

ASSEMBLERS
GIRLS — WOMEN
We have immediate openings in our assembly department. Permanent work.
EXCEPTIONALLY LIGHT ASSEMBLY
ALL SHIFTS
5 day — Hours 8 a. m. to 4:30 p. m.
INDUSTRIAL MOLDED PRODUCTS CO., INC.
5201 N. AVONDALE
ROdney 3-5700

Šupestingai ir pigiai taisau TELEVIZIJOS APARATUS
Garantuoja darbą ir dalis.
J. MIGLINAS
Telef. — HUmbold 6-1038

MOVING
A. BENIULIS atlieka įvairius perkraustymus ir pervežimus iš tolimų ir artimų atstumų.
Tel. BI. 7-7075 arba RE 7-9842

MES PRISTATOME ANGLIS BEI PEČIAUS ALIEJŲ
DIDELIAIS IR MAŽAIS KIEKIAIS!
Mes taipgi perkraustome jūsų baldus saugiai — keletą blokų ar keliasdešimts mylių. Reikale šaukite mus.
Vieno kambario baldus arba viso namo — kreipkitės pas mus. Turį daug metų patyrimo perkraustymo darbe.
STASYS FABIJONAS
2146 So. Hoyne Avenue Tel. Virginia 7-7097

Pradėkit Taupyti Šiandien, Turėsit Rytoj!
Taigi, dabar pradėkite taupyti šioje lietuviškoje įstaigoje BRIGHTON SAVINGS and LOAN!
Kiekvieno taupytojo indėliai apdrausti iki $10,000.00
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASS'N
4071 Archer Ave., į vakarus nuo California Ave.
CHARLES ZEKAS, Sec's
OFISO VALANDOS:
Pirmad., antrad., penktad. ir šešt. 9 v. ryto iki 4:30 p. p.
Trečiad. 9 ryto iki 12 v., o Ketvirtad. 9 val. iki 8 vak.

PERKRAUSTYMAI — MOVING
Pigus, sąžiningas darbas. Visi apdraudimai. Iš artimų ir tolimų distancijų. Šaukite sekančiai:
3415 S. LITUANICA AVE., CHICAGO, ILL.
ANTANAS VILIMAS
Telefonas — FRontier 6-1883

TELEVIZIJOS ir Radio Aparatų Taisymas
Sąžiningas ir garantuotas darbas
M. RIMKUS, 4517 S. Sawyer St.
Tel. VI 7-0087 — VI 7-3037

P. & J. JOKUBKA
TV, DEIMANTAI IR LAIKRODŽIAI
Pardavimas ir Taisymas
4102 Archer Ave., at Mozart
Chicago 32, Ill. — Tel. LA 3-8617

PIGIAI IR SAUGIAI
PERKRAUSTAU BALDUS
VIETOJE IR IŠ TOLIAU
K. EIDUKONIS
Turiu naują didelį sunkvežimį ir apdraudas
4930 S. Talman, Chicago 29, Ill
Tel. GRovehill 6-7096

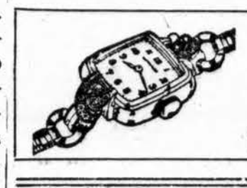
A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St. REpublic 7-1941

Mes mokame 3½%
MIDLAND Savings and Loan Association
INSURED
PER 40 METŲ VISŲ LIETUVIŠKŲ KOLONIJŲ SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA TAUPYMO BENDROVĖ
4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

Dailiojo Žodžio KONCERTAS

Skirtas įteikti DRAUGO Romano Premijai

— ĮVYKSTA —

1956 m. sausio mėn. 15 d. (sekmadienį) — 4-tą valandą po pietų

Dalyvauja:

B. Brazdžionis

H. Kačinskas

A. Gustaitis

DAILIOJO ŽODŽIO KONCERTO MENININKAI

SOKOL SALĖJE

2345 South Kedzie Avenue, Chicago, Illinois

$1,000.00 romano konkurso premijos įteikimo proga atvyksta į Chicagą trys garsieji gražiojo lietuviško žodžio meninkai: Brazdžionis, Kačinskas ir Gustaitis, kurie yra buvę Chicagoj nevieną sykį, ir jų atvykimas visada yra nepaprastas įvykis Chicagos kultūriniame gyvenime. Jie visada atvyksta su nauja, įdomia programa. Visada būna didelis malonumas pasiklausyti jų poezijos, žymių dramų, ir humoro.

Tą popietį taip pat bus paskelbta kas laimi penktą tūkstantinę, kurią dienraštis DRAUGAS paskyrė geriausiam romanui, parašytam per šiuos metus.

Neapleiskite gražią progą pasiklausyti dailiojo žodžio koncerto ir tuo pačiu paremti romano konkurso premijų fondą sekantiems metams.

Po programos šokiai, grojant JONUŠO orkestrui. Veiks turtingas bufetas.

Įžanga $2.00. STUDENTAMS IR MOKSLEIVIAMS $1.00.

Notre Dame universitetas

PROF. STEFONAS KOLUPAILA, Notre Dame, Ind.

Pasibaigė 7 metai, kai man tenka garbė profesoriauti garsiame JAV katalikų universitete. Man čia esant tas universitetas padarė ir toliau darė didelę pažangą, vis keldamas savo standartą. Jį tvarko Šv. Kryžiaus kongregacija; prezidento (rektoriaus) pareigas eina antrą trimetį kun. Teodoras Hesburgh, augštos kultūros ir neišsemiamos energijos asmenybė. Tik ką universitetas gavo 2,630,000 dolerių auką iš Fordo fondo: tas faktas geriausiai pabrėžia šios mokslo įstaigos įvertinimą!

Per 7 metus universitetas pastatė savo gražiame parke ištisą eilę naujų rūmų. Svarbiausi Gamtos mokslų rūmai ir Humanitarinių mokslų rūmai, kurių vertė yra po 2,5 mil. dolerių. Dveji bendrabučių studentams pastatai, ištaigingas viešbutis svečiams, knygų krautuvė, drabužių krautuvė, reprezentacinis studentų centras, biologinių tyrimų institutas, jėginė, vandentiekio bokštas, radijo ir televizijos stotis. Visų rūmų statybą apmokėjo aukotojai-pramonininkai, biznieriai, alumnai. Programą ateičiai numatyta: dar du bendrabučiai ir antra valgykla. Atsilieps nauji mecenatai ir rūmai netrūkus ims augti...

Šį rudenį Notre Dame universitetas prabilo radijo bangomis, įsitaisęs siunčiamą radijo ir televizijos stotį WNDU-TV. Stotis, daugiausia, pertransliuoja National Broadcasting Company programas, kurios, lygiai kaip ir kitos, nepasižymi augštu lygiu, palaikomos komercinių skelbimų ir pataikauja žemo išsilavinimo masėms. Universitetas žada palaipsniui tobulinti programas ir duoti savas, įdomesnes ir kultūringesnes, kurios tarnaus mokslo ir moralės skleidimui. Televizija turi gražią ateitį, tik ji turi pakilti iš gatvės šiukšlių... Įsidėmėtina smulkmena: mūsų universiteto televizijos antena papuošta viršuje Madonos auksine statula!

Studentai ir profesūra

Nežiūrint augšto mokesčio daug jaunimo veržiasi į Notre Dame universitetą, kuris negali patenkinti visų, pasirenka tinkamesnius kandidatus: pareiškimų gaunama tris kart tiek, kiek yra vietų klasėse ir bendrabučiuose. Todėl mūsų studentai pasižymi kiek geresniu auklėjimu, ir čia jie ne vien lavinami, bet ir auklėjami. Studentai apmoka tik trečdalį universiteto išlaidų ,kitus du trečdalius surenkama kitokiais būdais: aukos, įmonės, futbolas... Jaunimas mūsų mandagus, energingas, blaivas, tik kenčia nuo menko paruošimo augštesniosiose mokyklose!

Universitetas turi gerą profesorių kadrą, jų tarpe daug pasižymėjusių mokslininkų. Jų padėtis yra nelengva, nes privatus universitetas nepajėgtų mokėti tokių atlyginimų, kaip turtingi valstybiniai universitetai. Dėl to pramonė ar kitos įstaigos lengvai pavilioja jaunesnį personalą, jų pabėga po keliolika kasmet. Tas gali paaiškinti, kad čia, ir ne tik pas mus, visai nėra asistentų nei laborantų: jų darbą atlieka profesoriai. Dėl personalo trūkumo jaunesnių kursų paskaitas tenka skirti vyresniųjų kursų studentams. Vadovybė daro ką gali: nuo šių mokslo metų profesoriai nebebus verčiami dirbti vasaros semestre, ir gaus tą patmetinę algą. Tuo būdu alga padidinta, o vasara laisva, be algos. Energingesni žmonės gali vasarą gauti kitokio, geriau apmokamo darbo. Siekdamas pakelti profesūros lygį ir tą reklamuoti, un-tas kviečia vienamkitam semestrui pasaulinio masto garsenybes, mokėdamas jiem žymiai didesnes algas, ligi 14,000 dolerių metams. Kasmet turime svečius-profesorius iš viso pasaulio.

Vienu iš tokių ypatingų profesorių un-tas pakvietė garsų kroatų skulptorių Ivaną Meštrovičių. Jo sritis — monumentalios religinės temos. Esamos skulptūros studijos jam pasirodė perankštos. Šią vasarą greta Humanitarinių mokslų rūmų pastatyta atskira dirbtuvė Meštrovičiui už 75,000 dolerių. Šiuo metu atdara šio menininko darbų paroda, virš šimto marmoro statulų ir bareljefų bei medžio drožinių. Patarčiau mūsų menininkams ir meno mėgėjams aplankyti tą parodą: ji bus atdara kasdien ligi sausio galo nuo 2 ligi 5 val. po piet.

Svečiai ir lankytojai

Universitete, ypač vasaros metu, vyksta įvairūs kongresai ir susirinkimai, būna vaidinimų ir koncertų. Beveik nuolat lanko svečiai: ekskursijos, turistai, alumnai. Futbolo žaidimų metu užplūsta ligi 60,000 sporto mėgėjų. Universitetą lanko daug įžymybių. Prieš JAV prezidento rinkimus abudu kandidatai padarė mums vizitą. Per išleistuves birželio pradžioje visada turime vyriausybės ir pramonės vadovų, augštų hierarchų ir diplomatų. Kasmet vienas pasaulietis apdovanojamas auksiniu Laetare medaliu. 1955 metais toji garbė teko garsiam unijų vadui G. Meany.

Televizijos stotį šventinant atvyko "Amerikos televizijos tėvas" gen. David Sarnoff, kuris skaitė įdomią paskaitą iškilmingame posėdyje ir ta proga gavo Gamtos mokslų daktaro laipsnį, nors pats prisipažino nebuvo baigęs gimnazijos! Savaime aišku, viskas buvo perduodama televizijoje...

Kitas įdomus svečias-paskaitininkas buvo inž. A. B. Steinman, vienas garsiausių tiltų statytojų, autorius kabančio tilto projekto tarp Italijos ir Sicilijos salos. Jis aiškino dabar statomo Mackinac tilto konstrukciją per šiaurinę Michigano ežero dalį: tą tiltą jis projektavo ir stato. Jis man pasakė, kad jo tėvai atvyko iš Lietuvos, nuo Gardino...

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Antakalnyje
Iliustracija knygos "Šv. Kazimieras"

KRONIKA

● **Kazio Bradūno** poezijos rinkinys Devynios baladės pasipuošęs skoningu dail. V. Petravičiaus aplanku, jau yra knygų rinkoje. Kūriniai paruošti su dideliu talentu ir kruopštumu. Bradūnas moka taip vaizdžiai kalbėti. Pvz. jis rašo: "Palietė lūpomis vėjas/ Pumpurus medžių aklus,/ Paukščių sparnai suskambėjo/ Į mėlyno skliauto stiklus". Keliais žodžiais jis sukuria tokį vaizdą, kurs skaitytojui pasilieka visam laikui nepamirštamas. Pvz.: "Jau paskutinis laša lašas į karsto sienas medines". Poetas taip naujai moka nusakyti iš savo krašto išblokšto žmogaus tėviškės ilgesį: "Mano venų virpantį tinklą/ Drasko planetų trauka./ O taip noriu miegoti laimingo/ Miegu, įsikibęs ranka/ Į dirvoną kaip tu, obuoly".

Poetui nuolat vaidenasi tėvų žemė: "Kai kapams vidurnaktį lenkiesi,/ Apsigobus gedulo skara,/ Mano žeme, man tu vaidiniesi/ Burtininke dieviška, gera,/ Kalbančia prisikėlimo žodį/ Kapinynų vidury slaptai.../ Ir pro tavo veido liūdną grožį/ Plaukia sunkūs Nemuno krantai".

Autorius įstengia savo žvilgsnį pakelti ir augščiau žemės ir priminti, kad "žvaigždės danguje sušvinta/ Ir lieja šviesą į aklus". Spręsdamas gyvenimo prasmės problemas, autorius pvz. taip iškalbingai rašo apie skausmą: "Valandos tyros įšąla ledo prikloton krūtinėn,/ Kol viršum ošiančio tvano, debesį sunkų praplėšus,/ Krinta vaivorykštės juosta kankinio žylančiai galvai". Knyga turi 141 pusl., kainuoja $2.00. Išleido Lietuviškos Knygos klubas. Eilėraščiai skaitomi lengvai, bet prie daugelio tenka sustoti ir susimąstyti bejieškant tikrosios jų prasmės.

● **Adomo Galdiko** aliejinių piešinių paroda Feigl galerijoje New Yorke tęsis iki sausio 21 dienos. Išstatyta 23 piešiniai: Rudens peisažas, Rudens prieblanda, Alėja parke, Ruduo miške, Liepsnojantis ruduo, Žiema Kew soduose, Ruduo (2 pav.), Baltieji kalnai, Miško arka, Rudens medžiai, Parkas, Sezono pabaiga, Išbalęs ruduo, Miško pakrašty, Miško gilumoj, pilkoji gamta, Vakaras, Ramus miškas, Miške, Monceau sodnai (Paryžius), Pavasaris juodajame miške, Miško pabaiga. Kaip iš pavadinimų matyti, mūsų tapytojas labiausiai pamėgęs peisažus.

● **Balys Brazdžionis,** gyvenąs Chicagoje, atlieka gražų kultūrinį darbą filmuodamas įvairius svarbesnius kultūrinius parengimus. Naudoja spalvotą 16 m. m. filmą. Darbuojasi jau trečius metus ir yra sunaudojęs apie 2.500 pėdų filmą. Yra susidariusi judomųjų paveikslų dviejų valandų programa, kurią jis rodė Kenoshoje, o taipgi Chicagoje — šaulių parengime.

● **Kl. Griauzdės** kompozicija "Baltijai", balsui su fortepionu, neseniai perspausdinta Chicagoje. Firma laida buvo išleista prieš pat antrą bolševikmetį Lietuvoje, antrą laidą dabar davė žurnalas Muzikos Žinios. Komp. Br. Griauzdė yra likęs Lietuvoje. Ką kuri laiką apie jį nieko nebuvo girdėti, yra pagrindo manyti, kad jis buvo ištremtas, bet dabar jau yra sugrįžęs ir 1954 metais dirigavo Dainų šventėje. Muzikos mėgėjams yra plačiai žinoma šio kompozitoriaus daina "Alutis".

● **Okupantų kultūrinė propaganda Lietuvoje.** Šiam sezone Vilniaus Filharmonijos orkestras yra numatęs net 25 simfoninius koncertus ir visą eilę išvykų į provinciją. Koncertų programose daug kartų minimi garsūs rusai kaip Čaikovskis, Prokofjevas, Rimsky-Korsakovas. Bet visuose 25 koncertuose numatyta tik 8 lietuviški kūriniai ir tie patys, kaip A. Kalinauskas rašo, jau daug kartų groti ir nugroti.

● **Knygų Lentyna** — A. Ružancovo redaguojamas bibliografinis periodinis leidinys, sustojęs dėl techniškų sunkumų, vėl išeis vasario mėnesyje.

TĖVAS PIJUS

istorijoje yra pirmasis kunigas kuris turi Kristaus žaizdas. Tėvas Pijus yra garsus nepaprastais darbais ir Dievo malonėmis. Knygoje aprašoma pranašysčių dovana, nuostabūs išgijimai, ekstatiniai persikėlimai ir t.t. Iš Tėvo Pijaus gyvenimo yra įdėti 32 paveikslai. Kaina $2.00.

Galima gauti "DRAUGO"
Administracijoje
2334 So. Oakley Avenue
CHICAGO 8, ILLINOIS

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS
Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, įvairių rūšių alyva, baterijos ir automobiliams dalys. Firestone padangos.
1934 West 59th Street Tel. GRovehill 6-9136
M. ČESAS, patyręs auto specialistas

CRANE SAVINGS AND LOAN ASS'N
2555 WEST 47th STREET LAfayette 3-1083
B. R. Pietkiewicz, prez.; E. R. Pietkiewicz, sekr. ir advokatas
Mokame augštus dividendus. Kešiuojame čekius. Parduodame ir išperkame valstybės bonus. Taupytojams patarnavimai veltui
ATIDARYKITE SĄSKAITĄ ŠIANDIEN.—Apdrausta iki $10,000.
Darbo valandos: pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 8 val. vakaro; antr. ir penkt. 9 iki 5; treč. uždaryta, o šešt. nuo 9 iki vidurdienio.

BUICK'AS
LIETUVIŠKAS
AUTOMOBILIS

NUO UŽSISENĖJUSIŲ SKAUDANČIŲ ŽAIZDŲ IR ATVIRŲ ODOS LIGŲ

Tie, kurie kenčia nuo SENŲ ATVIRŲ ir SKAUDŽIŲ ŽAIZDŲ, negali ramiai sėdėti ir naktimis miegoti, nes jų užsisenėjusios žaizdos nieztį ir skauda. Kad pašalinti tą niežėjimą ir skaudėjimą senų atvirų ir skaudžių žaizdų, uždėkite LEGULO Ointment. Jos gydymo ypatybės palengvins jūsų skaudėjimą ir galėsite ramiai miegoti naktį. Vartokite ją taipgi nuo skaudžių nudegimų. Ji taipgi pašalina niežėjimą ligos vadinamos PSORIASIS. Taipgi pašalina peršėjimą ligos vadinamos ATHLETE'S FOOT, sustabdo džiovinimą odos ir perplyšimą tarppirščių. Yra tinkama vartoti nuo džiūstančios, suskilusios odos dedirvinių, odos išbėrimų ir t. t., taipgi tinkama vartoti vaikučiams, kada pasirodo skaudus išbėrimas nuo vystyklų. Ji yra gera gyduolė nuo išviršinių odos ligų. Legulo Ointment yra parduodama po 75 ct., $1.25, ir $3.50. Pirkite vaistinėse Chicagoj ir apylinkėse — Milwaukee, Wisc., Gary, Ind. ir Detroit, Michigan arba rašykite ir atsiųskite Money order |

LEGULO, Department D.
618 W. Eddy St. Chicago 34, Ill.

NARIAI LIETUVIŲ TAUP. IR SKOLINIMO

B-VIŲ LYGOS, KURIOSE
Kiekvieno Santaupos Apdraustos Iki $10,000.00
IR
Paskolos Duodamos Namų Įgijimui
Lengvomis Sąlygomis

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.
6234 S. Western Ave. Chicago 36, Ill.
CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.
2555 W. 47th St. Chicago 32, Ill.
DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.
3430 So. Halsted Street Chicago 8, Ill.
UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.
1800 S. Halsted St. Chicago 8, Ill.

Vestuvių nuotraukos
Augštos rūšies fotografijos
Mūsų specialybė
Precin Photo Studio
INC.
EDVARDAS ULIS, sav.
4068 Archer Avenue
Telefonas VIrginia 7-2481

Duoną ir įvairias skoningas bulkutes kepa
BRUNO'S KEPYKLA
3339-41 S. Lituanica Ave.
Tel. CLifside 4-6376..
Pristatome į visas krautuves ir restoranus, taip pat išsiunčia į visus artimuosius miestus.

RCA 1956
TELEVIZIJOS FONOGRAFAI
Tik pas mus pirkdami gausit
● Nemokamai 3-jų mėn. pilną garantiją — darbas ir dalys.
● Nemokamai vidaus anteną ir instaliavimas.
● Iki $100.00 ir daugiau nuolaidos už jūsų seną televiziją.
Be to, visokiausi radijai, rekordavimo aparatai, lempos, baterijos, dalys ir kitų firmų televizijos.
NUOŠIRDUS LIETUVIŠKAS PATARNAVIMAS
Frank's TV and Radio
PARDAVIMAS IR TAISYMAS
3240 South Halsted Street
Telefonas CAlumet 5-7252
PRANAS KERŠIS IR PAULIUS F. ENDZELIS

PARKHOLME SERVICE STATION
5000 W. Cermak Rd., Cicero, Ill.
Lietuviška gazolino stotis ir automobilių aptarnavimas
William J. Grigelaitis, sav.

KNYGA,
Kokios pasirodo tik retais laikotarpiais.
.. PREMIJUOTASIS DRAUGO .. ROMANAS
Didelė Lietuviškos buities knyga, išrinkta iš daugelio kūrinių Jury Komisijos ir nepaprastai palankiai sutikta skaitančios visuomenės.
Aplankas dail. J. Paukštienės, Lietuviškos Knygos Klubo leidinys, 434 psl. Kaina $4.00.
Užsakymus ir pinigus siųskite
DRAUGAS
2334 So. Oakley Ave.,
Chicago 8, Ill.

CONRAD'AS FOTOGRAFAS
(LIETUVIS)

Moderniškai įrengta vieta įvairioms nuotraukoms. Specialybė — vestuvės. Jaunavedžiams duodama puiki ir brangi dovana. Sąžiningai ir gražiai atliekamas darbas.
414 West 63rd Street
Tel. ENg. 4-5883 arba ENg. 4-5840

JONAS GRADINSKAS
Televizijos, radijas, patefonai, lempos, antenos baterijos
J. G. TELEVISION COMPANY
2512 W. 47TH ST. TEL. FRONTIER 6-1998
GARSIAKALBIŲ SISTEMA (Public Address System) išnuomavimui

AUKŠTAS DIVIDENDAS — APDRAUSTAS SAUGUMAS IR PELNINGI PATARNAVIMAI.
TAUPYKITE TVIRTAI, APDRAUSTOJ $10,000.000 ĮSTAIGOJE. AUKŠČIAUSIAS, NAUJAI PADIDINTAS DIVIDENDAS UŽ PAID UP INVESTMENTŲ SĄSKAITAS. KITI TAUPYMO SKYRIAI: OPTIONAL BONUS, KALĖDŲ IR VAKACIŲ SKYRIAI. GALITE TAUPYTI IR PER LAIŠKUS. SUTAUPYKITE ĮSLAIDAS IŠKEIČIANT ČEKIUS IR APMOKANT VISOKIAUSIAS PALIŪKAS. VELTUI PATARNAVIMAS NAMAMS. IŠKEIČIAM IR PARDUODAM VALDŽIOS BONUS. NAMŲ PASKOLOS PRIEINAMIAUSIOM SĄLYGOM. SŽINOT MŪSŲ AUKŠTĄ DIVIDENDĄ IR KITAS INFORMACIJAS PAŠAUKIT — GROVEHILL 6-7575.
CHICAGO SAVINGS and LOAN ASSOCIATION, 6234 SOUTH WESTERN AVE.
PIRM. 12 VAL. — 8 VAL.; ANTRAD. IR PENKT. 9 IKI 4 VAK.; KET. 9 IKI 8 val. vak.; Treč. UŽDARYTA VISĄ DIENĄ; ŠEST. 9 IKI 2 POPIET

Anekdotai ir pavyzdžiai kalbėtojams

Paskaitininkams, mokytojams, pamokslininkams, o ir laikraštininkams dažnai naudinga pagalba būna geras anekdotas, tikrovės pavyzdys, taiklus palyginimas. Šioje srityje naujausiu leidiniu galima suminėti **Say It With Stories,** išleistą Joseph F. Wagner, Inc., New Yorke. Rinkinys turi 189 pusl., pavyzdžiai ir anekdotai sudėstyti alfabetine tvarka pagal turinį. Autorius — kapucinų vienuolis kun. **Cyprian Truss.** Pirmojo Pasaulinio karo metu jis buvo britų aviatorius Prancūzijoje. Vėliau dėstė anglų kalbą ir istoriją Liverpoolv. Įstojęs į kapucinus dar gilino filosofijos studijas Romoje, tada pats dėstė filosofiją Anglijoje, o nuo 1935 m. gyvena JAV-se važinėdamas su paskaitomis, pamokslais ir prakalbomis per radiją.

Reikia pripažinti, kad daugelis šiame leidiny duodamų pavyzdžių ir anekdotų, sekantiems tos srities literatūrą, nėra nauji, visa jų eilė ne taip jau labai pasižymi sąmoju ar svarumu, gaila, kad kaikurie iš jų nuasmeninti; būtų daug įspūdingiau, jei vieton žodžių "vienas mokslininkas" būtų padėtas jo vardas.

Nuoširdūs žodžiai apie didžiuosius

Tačiau iš kitos pusės šioje knygoje randame visą eilę įdomių smulkmenų apie tokius kultūrines viršūnes pasiekusius asmenis, kaip Michelangelo, Mendelsohn, Pasteur, Beethoven, Shaw ir daug kitų. Yra gana gausiai naujų įvykių ir anekdotų iš II Pasaulinio karo. Daugelyje paduodamų posmų spindi gilus nuoširdumas. Pvz. cituojamas **gen. MacArthur** pareiškimas "New York Times":

— Savo profesija aš esu karys ir tuo didžiuojuosi. Tačiau aš daug labiau didžiuojuosi tuo, kad esu tėvas Karys griauna, kad galėtų vėl statyti, gi tėvas tik stato, niekad negriaudamas. Vienas neša mirties galimybes, kitas dvelkia tvėrimu ir gyvenimu, ir kai mirties ordos yra galingos, gyvybės batalionai — dar stipresni. Aš turiu viltį, kad tada, kai būsiu amžinybėn pasitraukęs, mano sūnus mane prisimins ne iš kovų, o esantį namuose, kartojant mūsų paprasčiausią kasdienę maldą: "Tėve mūsų, kurs esi Danguje..."

Daugiau vaizdumo ir informacijos

Autoriaus paduodamuose dalykuose yra daug vaizdumo. Pvz. pusl. 70 rašoma:

— Vienas dailininkas kartą išjieškojo visą pasaulį, kol jis radę rubinus, raudonus, kaip ryto saulė, — safirus mėlynus, kaip Italijos dangus ir smaragdus žalius, kaip pavasario žolė. Kai jis buvo paklaustas — kodėl pašventė tiek vargo ir lėšų, anų brangakmenių bejieškodamas, dailininkas atsakė: "Kai perilgai dirbu teptuku ir mano spalvų pajautimas atbunka, aš žvelgiu į šiuos gražiuosius brangakmenius ir manasis spalvų pajautimas atgyja". Taip mes turime atgaivinti savo vertybių pajautimą žvilgsniu į Kristų.

Šiame rinkinyje yra įdomių informacijų. Pvz. mes sužinome, kad regėjimo netekę buvusieji I Pasaulinio karo veteranai, kas met daro piligrimų kelionę į Montmartre. Mišias jiems laiko aklas kunigas, pamokslą sako taipgi neregys. Ir vargoninkas — aklasis. Visi su atsidavimu jieško altoriuje įkvėpimo nešti sunkią neregio dalią.

Gausu humoro

Knygoje taipgi gausu humoro. Pvz. kai jaunas Dovydas Lloyd George sakė savo politinę kalbą Cardiffe, jį nuolat pertraukinėjo viena įkyri moteris. Ji netgi šūktelėjo:

— Jeigu aš būčiau tavo žmona, aš įduočiau tau nuodų.

Lloyd George atsakė:

— O jeigu aš būčiau jūsų vyras, aš juos mielai paimčiau...

Arba — kitas humoristinis dalykėlis: Shaw turėjo tokią surūgusią žmoną. Kartą, lėtingą vakarą, grįždamas iš darbo, vos peržengė namų slenkstį, kai boba pradėjo plūsti :

— Lauk iš čia, kvaily... Ar ne matai, kad tik išvaškavau grindis, o tu stovi kai nuo apsiausto varva vanduo ir nuo batų tyška purvas, o aš čia vergauti turiu visą dieną šveisdama!...

Staiga ji pastebėjo, kad vyras ant rankovės turi juodą raikštį.

— Na, o kam čia tą dabar nešioji?

— Nešioju gedulą dėl tavo pirmojo vyro. Man taip gaila, kad jis mirė.... — atšovė Shaw.

Arba dar vienas: išsiblaškęs profesorius niekaip negalėjo surasti savo bileto konduktoriui.

— Nesirūpinkite, — ramino jį konduktorius. — Juk jūs esate dr. Mulholland iš Chicagos universiteto, ar ne? Jūs atsiųsite biletą geležinkelių bendrovei, kai surasite.

— Aš ne tuo rūpinuosi, — atsiliepė profesorius. — Aš turiu surasti biletą, kad pamatyčiau, kur važiuoju... — **J. Pr.**

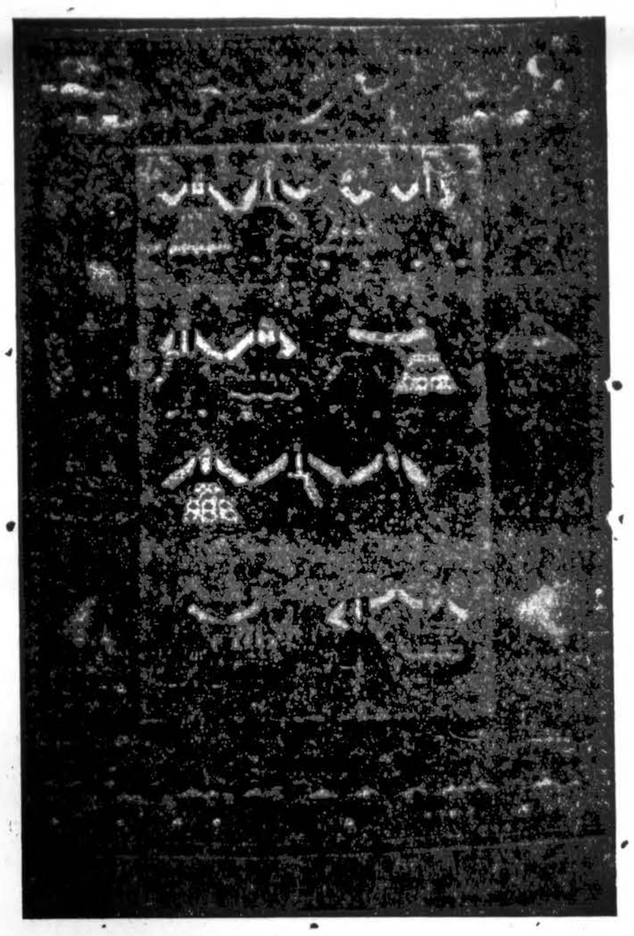

A. Tamošaitienė — Kilimas

Plastinių medžiagų paroda Vokietijoje

Duesseldorfe įvyko plastinių medžiagų paroda, kurį turėjo didelį pasisekimą. Iš visos Vakarų Vokietijos buvo išstatyti dirbtinų medžiagų pavyzdžiai, pripažinti ko geriausiais ir praktiškiausiai. Kaip žinome, plastinių medžiagų gaminimo procesai daugumoje laikomi paslapty, jų sąstatas žymimas cheminėmis sudėtingomis formulėmis: ne specialistams tiesiog miškas.

Vakarų Vokietijos cheminė pramonė vėliausiai buvo atleista nuo kontrolės. Dabar fabrikantai investavo didelius kapitalus; plastinių medžiagų gamyba eina pilnu tempu. Kaikurie fabrikai nespėja patenkinti paklausos. Kartais viena ir ta pati medžiaga tinka ir perlono siūlų (moterų kojinėms) ir labai svarbių atsparių mašinų dalių, pavyzdžiui dantračių gamybai.

Chemikai tikisi, kad ateity dirbtinos medžiagos užvaldys pasaulį ir išstums iš apyvartos natūrales medžiagas — medį, odą, gumą, geležį ir keramiką. Ši tendencija jau aiškėja ir dabar, pvz. plastiniai vandens vamzdžiai, vandeniui užšalus, nesprogsta. Iš plastinių medžiagų pagaminti laiveliai pasižymi lengvumu ir nereikalauja atskiras dalis sujungti vinimis. Pagaminti baldai atsparūs ugniai, elegantiškos formos. Žaislai spalvingi, higieniški. Indai nedūžtą, kas ypač svarbu temperamentingoms šeimininkėms. Mašinų plastinėse dalyse ir motoruose išvengiama triukšmo ir nemalonių garsų. Kitur vėl iš plastinių medžiagų pagaminti daiktai pasižymi atsparumu šalčiui arba karščiui, jau nekalbant, kad jie yra dailūs ir žymiai pigesni. Šie ir kiti pliusai nulėmė parodos pasisekimą. Paroda buvo gausiai lankoma: tarp dalyvių 50% sudarė užsieniečiai.

Labai įvairūs ir gausūs plastinių medžiagų pavadinimai: resopal, aminoplast, phenoplast, silopren, novodur, cellidor, teolonit ir t.t.

Viena cheminė firma gamina iš plastinės putų medžiagos "moltopren" pagalvius ir matracus. Geležinkelių vagono sienos pjūvis rodo tokį "moltopreno" pritaikymą: vagono siena sudaryta iš dviejų plonų metalinių plokštelių. Tarp jų tuštuma užpildyta sukietėjusiu moltoprenu, kuris buvo paprastu būdu įpurkštas: tokie vagonai lengvesni ir užlaiko šilumą. Automobilių gamyboje šis būdas pritaikomas nuliejant išsyk karrosseri.

Plastinių medžiagų dirbiniai visur pradeda užkariauti rinką, išskyrus tik porcelaną ir odą, kurie dėl tų medžiagų savybių visados turės pirmenybę. Tačiau ir dabar odos dirbinių pagamima daugiau kaip 80% iš plastinės medžiagos.

Dalinai dėl žaliavų trūkumo Vokietija visada buvo linkusi pakeisti jas vykusiais "ersacais". Plastinių medžiagų gamyboje Vakarų Vokietija dabar užima antrą vietą pasaulyje.

Vertingos knygos

Christoferių sąjūdis paskelbė geriausiomis šio meto knygomis šias: Anne Morrow Lindbergh "Gift from the Sea". Carlos Romulo "Crusade in Asia", John A. Schindler "How to Live 365 Days a Year" ir Marion Sheehan "The Spiritual Woman, Trustee of the Future".

Mes siunčiame **apdraustus siuntinius** į LIETUVĄ, Ukrajiną, Rusiją, Baltgudiją, Lenkiją ir Pabaltijos Kraštus.

J. KAMIENSKI
JANIQUE TRADING COMPANY
SKUBIAUSIAI IR PIGIAUSIAI PATARNAUJA SENIAUSIA EXPORTO FIRMA.
2314 W. Chicago Ave., netoli Oakley Ave., Chicago 22, Ill.
Telefonas — BRunswick 8-6780.
Persiuntimo ir muitų mokesčiai apmokami mūsų įstaigoj. Šelmos tėvynėje nieko nemoka. Atvykite ar skambinkite į mūsų įstaigą dėl informacijų ir kainaraščių.
Įstaiga atidaryta kasdien, šeštad. ir sekmad. nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak.

The Photographer To
LOVELY BRIDES Everywhere

Gowns by Martha
PORTRAITS ● CANDIDS
3213 S. Morgan St. YArds 7-5858

AR NORITE BŪTI KUNIGAIS?

Tėvų Marijonų Kongregacija, a. a. Arkivyskupo Matulevičiaus, MIC, atgaivinta, kviečia pas save kandidatus į kunigus. Tėvai Marijonai darbuojasi Amerikos lietuvių tarpe; Dievui leidžiant jie darbuosis ir Lietuvoje; jie veda mokyklas; redaguoja laikraščius; skelbia misijas. Pasiaukokite Dievo tarnybai; darbuokitės po Panelės Švenčiausios vėliava; stokite į Tėvų Marijonų Kongregaciją; rašykite novicių vedėjui. Laiške pažymėkite kiek mokslo baigėte, kiek amžiaus ir koks sveikatos stovis. Laišką siųskite žemiau paduotu adresu.

AR NORITE BŪTI BROLIAIS VIENUOLIAIS?

Marijonų Kongregacija kviečia pas save kandidatus į brolius, kurie dirbtų įvairius vienuolijos darbus mokyklose, spaustuvėse, raštinėse, bažnyčiose ir kitur. Labai pageidaujami moką kokį amatą. Norintiems pramokti kokio amato bus sudaryta proga.

Paaukokite savo jėgas, gyvenimą ir sveikatą Dievui ir Panelei Švenčiausiai. Tapkite Broliais Marijonais. Susirašykite su novicijato vedėju: pažymėkite amžių, sveikatos stovį ir užbaigtus mokslus.

MASTER OF NOVICES, MARIAN HILLS SEMINARY,
CLARENDON HILLS, ILLINOIS

PADĖKIME ARTIMIESIEMS LIETUVOJE IR SIBIRE

Priimame žodžiu ir raštu pilnai apmokėtus medžiagų, avalynės, maisto ir vaistų užsakymus, parinktus iš katalogų, išvalome ir persiunčiame vartotus drabužius į Lietuvą, SSSR teritorijas ir visą Europą. Turime didelį patyrimą visame Amerikos žemyne. Garantuojame 100%. Siuntinius išsiunčiame kasdien. Lietuviškas ir sąžiningas patarnavimas.

Dirbame 6 dienas savaitėje: 8:30—6:30 val.

PATRIA GIFT PARCEL CO.
3741 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.
Tel. CRawford 7-2126

ANGLŲ KALBOS PAMOKOS
K. KALNĖNAS
6402 S. Fairfield Ave., Chicago 29
(3-čias augštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.)
Buvęs tremtinys prieš karą baigęs Čikagos universiteta.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.
VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

Visi Pittsburgho lietuviai
KLAUSO IR REMIA
Pittsburgh'o Lietuvių Katalikų Radijo Programą
— vadovaujama —
Lietuvos Vyčių Pittsburghe
JI TRANSLIUOJAMA
Kiekvieną sekmadienį nuo 1:30 iki 2:00 val. p. p.
IŠ STIPRIOS IR GALINGOS
WLOA
RADIJO STOTIES BRADDOCKE
Visais reikalais kreipkitės šiuo adresu: LITHUANIAN CATHOLIC HOUR Radio Station WLOA, Braddock, Pa

Chicagos švariausias ir moderniškiausias Piknikų Daržas —
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road,
Willow Springs, Illinois

AUDYKLA JUOSTA
Sav. Kazys Prišmantas
1805 West 46 Street
Chicago 9, Ill.
Telef: LAfayette 3-3085
Gamina juostas, takelius, juosteles pagalves vardinių, gimimo ir kitų progų dovanoms. Taip pat galima gauti ir knygų.

STASYS METRIKIS
Savininkas ir krautuvės įsteigėjas

Jau virš 15 metų sąžiningai patarnauja lietuviams, parūpindami šviežius ir skanius produktus. Todėl geriausi žmonės — kaip eiliniai, taip ir profesionalai — iš arti ir toli lanko

METRIKIŲ FARM FOOD CO. KRAUTUVĖ
1804 West 47th Str.
Arti Wood Str.
Chicago 9, Illinois
Telef. YArds 7-8393
VYRIAUSIA LIETUVIŠKŲ VALGIŲ BŪSTINĖ

K. GASIŪNAS SIUVĖJAS MOTERŲ RŪBŲ
Priima moteriškų kostiumų ir paltų užsakymus. Iš įvairių kailių užsakyti paltai duodami išmokėjimui. Jie toli pralenkia savo kokybe gatavus ir pigiau kainuoja.
6715 SOUTH MARSHFIELD AVENUE
Chicago 36, Illinois . . . Tel. REpublic 7-6329

JUCUS SISTERS RESTAURANT
(Naujai) dabar atidarytas
Galima gauti rūgščių kopūstų ir kitų skanių lietuviškų valgių. Atidarytas per visą naktį.
29 metai toje pat vietoje.
1608 W. 47th St., Tel. LA 3-9670

SAVE and HAVE

Įpratimas taupyti reguliariai yra tikras kelias į finansinį saugumą. Pradėkite taupyti pas Drovers šiandien — pradedant su $5 arba daugiau. Jūsų sąskaita apdrausta iki $10,000.

yra lengva Bendradarbiauti su DROVERS

The Drovers Banks
47th Street & Ashland Avenue YArds 7-7000
Since 1883

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonumų.

GENERALINIAI AGENTAI šių kompanijų:

AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE COMPANY
WESTERN CASUALTY & SURETY COMPANY

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

"TIKRIEJI MISTIKAI MISTERIJŲ NEDARO;

ŽMONIJOS LIKIMAS ŠLJOVO APREIŠKIMO KNYGOJE

jie jas atidengia. Jie dalykus parodo aiškioje dienos šviesoje; nors, kai Jūs į juos žiūrėjote, jie atrodė neaiškūs.

Mistikuotojai dalykus aptraukia tamsos ir paslapties skraiste. Ir kai Jūs juos išaiškinat, pasirodo tik lėkštuma."

G. K. CHESTERTON

Įsigykite KUN. V. BAGDONAVIČIAUS, MIC knygą apie Šv. Jono Apreiškimą, su Vysk. V. Padolskio pratartim ir A. Berzinš iliustracijoms. Viršelis dail. R. Viesulo. 406 ir XIV psl., kaina $3.50. Liet. Knygos Klubo leidinys.

UŽSAKYMUS SIŲSKITE:
"DRAUGAS" 2334 South Oakley Avenue, Chicago 8, Illinois

Dirbtiniai mėnuliai ir kelionė į erdvę

DR. R. ZALUBAS, Washington, D. C.

Neseniai buvo paskelbta, kad John P. Hagen yra paskirtas Gynybos departamento "Project Vanguard" direktoriumi. Pagal tą projektą numatoma per porą metų paleisti dešimtį žmogaus gamintų mėnulių apie žemę. Projekto direktorius Hagen yra vienas iš pirmtakūnų radijo astronomijos srityje. Jis yra įsigijęs daktaro laipsnį Georgetown universitete, Washington. Tai dar, palyginti, jaunas žmogus, neturi net 50 metų. Dirba Laivyno Tyrimų laboratorijose ir taip pat yra Georgetown universiteto vienu iš astronomijos profesorių (taipgi vienas ir iš čia rašančio buvusių profesorių).

Raketos ir dirbtiniai satelitai

Sukonstruavimas raketų padarė revoliuciją. Šiandien raketos pasiekia 150 mylių ir augščiau. Tačiau jos tepasilieka tame augštyje labai trumpą laiką, todėl galima atlikti tik labai trumpas observacijas. Bet ir iš tų labai trumpų observacijų yra labai daug kas mokslui laimėta. Norint turėti išsamesnius stebėjimus, iškyla gyvas reikalas dirbtinių satelitų, kuriems iškelti irgi reikalingos raketos.

Kelionė į erdves

Tarplanetinė kelionė ir kelionės per žvaigždynus klausimas daug anksčiau yra studijuotas. Mėnulių ir pusiau mėnulių-pusiau lėktuvų klausimas yra lyg ir dalis problemos kelionės į erdvę arba pirmieji žingsniai kelionės į erdvę. Dėl šios priežasties pirmiausia panagrinėkim galimybes iškeliauti iš šios žemės. Kiekviena kelionė į erdvę surišta su išlėkimu iš žemės traukos lauko. Ankstyvesni planai buvo labai sunku įvykdyti, nes nebuvo žinomos palaipsninės raketos ir branduolinių reakcijų pagaminama energija. Vartojant momentalinį iššovimą reikėtų, kad kūnas būtų iššaunamas bent 25,000 mylių per valandą greičiu, tada tik jis galėtų atsisveikinti su žeme ir iškeliauti į erdvę.

Mėnulio atstumas nuo žemės yra apie 239,000 mylių. Jeigu skaityti, kad iš žemės siunčiamo objekto vidutinis greitis tokioje kelionėje būtų 1,000 mylių per valandą, tai mėnulį galėtų pasiekti per 10 dienų. Faktiškai kelionė truktų kiek ilgiau, nes prie tokio mažo greičio kelionė nebūtų atlikta tiesia linija, o spiraline kreive. Kuo didesnis greitis tuo patogesnė kelionė į erdvę.

Erdvių nuotoliai

Sekanti labai populari kelionė būtų į Marsą. Jei imti tik jo mažiausį atstumą nuo žemės, būtent 35,000,000 mylių, tai kelionė į jį greičiu 1,000 mylių per valandą truktų 4 — 5 metus. Saulei pasiekti reikėtų 12 metų. Artimiausia žvaigždė — Alpha Centauri — yra 25,000,000,000,000 mylių atstumo. Čia paminėtu greičiu važiuojant praverstų trys milionai metų kol ją pasiektų mūsų pasiųstasis erdvių laivas.

Taigi tolimesnių kelionių tokiu ar panašiu greičiu tenka atsisakyti. Šitokioms kelionėms atlikti ir yra taikomas šviesos greitis, tai yra didžiausias gamtoje žinomas greitis 670,000,000 mylių per valandą (186,000 mylių per sekundę). Šituo greičiu artimiausią žvaigždę galima būtų pasiekti per 4.2 metus.

Iš šios mažos iliustracijos matyti, kad tuo tarpu netgi kelionė į Marsą ar mėnulį sunku įvykdyti dėl grynai techniškų kliūčių. Tačiau dabar jau yra visai realios galimybės paleisti dirbtinius satelitus suktis apie žemę nedideliame atstume. Gavus patirtį iš satelitų paleidimo, daug ko būtų galima pasimokyti, kaip paleisti pirmąjį sviedinį ir į mėnulį. Tikruosius projektus dirbtinių mėnulių, kuriems ir Dr. Hagen vadovauja, dengia paslaptys ir apie juos mažai kas žinoma visuomenei.

Dviejų rūšių satelitai

Iš viešai paskelbtų bendrais bruožais projektų yra žinomi dvejopo tipo: vienas grynai be žmogaus, o kitas žmogaus valdomas pusiau satelitas, pusiau lėktuvas.

Prof. S. F. Springer suprojektuotas satelitas "Mouse", kuris kaštuotų apie milioną dolerių. Jis svertų 100 svarų; būtų iškeltas į 190 mylių augštį virš žemės paviršiaus pagelba trijų viena po kitos veikiančių raketų. Jo sukimosi greitis būtų 17,000 mylių per valandą, apsisuktų apie žemę maždaug per pusantros valandos. Jame būtų įtaisyti instrumentai stebėjimui visokios radioacijos, einančios iš saulės. Būtų registruojama ir auroros veikimas ir kita.

Šis satelitas suktųsi apie žemę pereidamas per abu polius, todėl jo vienas šonas būtų visą laiką atsuktas į saulę, antrasis nuo jos. Dėl žemės sukimosi apie savo ašį jis kiekvienu metu keliautų vis pro naujas žemės paviršiaus vietas, todėl stebėtojų tinklas būtų organizuotas ant viso žemės paviršiaus. Visi aparatų registruojami duomenys tuojau būtų siunčiami radijo bangomis žemėn. Po keleto dienų, nors ir labai retai atmosferai trukdant jo kelionę, jo greitis sumažėtų ir jis pradėtų slink ti žemyn. Tirštėjant atmosferai trintis didėtų ir jis įkaitęs sudegtų, nepasiekdamas žemės, kaip dauguma meteorų. Kaip žinoma, meteorų krinta gausybės ir tik nepaprastai mažas kiekis jų nespėja sudegti kol pasiekia žemę.

Erdvių lėktuvas

Šią vasarą pasaulio aeronautų konferencija įvyko Kopenhagoje, kur be kitų svarstyta galimybė paleisti dirbtinius satelitus Tarptautinių Geografinių metų proga 1957 — 1958 m. Krafft Ehricke, atstovaudamas Amerikos aeronautikų draugiją ir Amerikos raketų draugiją, patiekė projektą pusiau satelito-pusiau lėktuvo paleidimo keliauti apie žemę 80 mylių augštyje. Toks pusiau lėktuvas galėtų skrieti 17,000 mylių į valandą greičiu nekrisdamas, nes nors ir reta atmosfera jį prilaikytų. Jo varymui reikėtų paimti nemaža kuro, kas gerokai padidintų jo svorį. Jį valdytų ir aptarnautų jame skrendąs žmogus. Po kelionės jis nusileistų nesudužęs žemėn. Šitoks satelitas-lėktuvas, būtų naudingas tuo, kad rekorduojami dalykai nereikėtų perduoti radijo bangomis, bet galėtų būti parvežti atgal žemėn ant foto plokštelių ir rekordavimo juostelių, taip pat sugrįžtų ir patys instrumentai, ir jų daugiau būtų galima paimti. Be kitų dalykų duotų nemažai žinių ir apie atmosferos struktūrą, kadangi jis skrietų mažesniame augštyje. Gi kosminiai spinduliai ir saulės radiacija būtų atmosferos kiek blokuoti, bet foto plokštelės duotų visvien geresnius rezultatus, negu radijo siųstuvas. Augščiau skriejančiam satelitui mažai belieka atmosferos užkirsti spinduliavimo praėjimą. Iš jo taip pat būtų matuojama geografinis plotis ir ilgis, žemės trauka, suledėjimai. Oceanografijos ir seismologijos klausimai būtų taip pat įtraukti į stebėjimo planą.

Keliama mintis, kad vienos ar kitos rūšies satelitus reikia paleisti nuo augščiausių kalnų. Italas G. Partil siūlo juos paleisti nuo Andų kalnų apie 15,000 pėdų augščio, tai apie pusę visos atmosferos masės būtų jau žemiau.

Žmogaus kelionė į erdves

Kaip būtų su žmogaus kelione į 80 ar 190 mylių augštį? Žmogus iškeltas bent į 12 mylių augštį jau turėtų jaustis kaip visai beorėje erdvėje. Čia minimi reikalingi greičiai žmogaus organizmui pergyventi irgi yra labai dideli. F. A. Hitchcock ir Heinz Haber nagrinėja plačiau tuos klausimus ir jie mano, kad nėra negalima nugalėti tas kliūtis. Betgi tų kliūčių yra daug: deguonis kvėpavimui, spaudimas, šviesa, svorio netekimas, satelito įkaitimas, saulės ir kosminių spindulių radiacijos, perdidelis greitis ir kitos.

Gen. maj. L. E. Simon pareiškimu, Amerikos vyriausybė nesirengia tuojau pradėti bandymų dėl žmogaus kelionės į erdvę. Netgi raketų specialistas W. von Braun mano, kad ir visiems sutartinai dirbant dar reikėtų kokios 15 metų, kad žmonės galėtų bandyti keliauti į erdvę. Taigi, kaip matome, satelitų paleidimo klausimas yra visai priartėjęs, gi satelito su žmogumi paleidimo klausimas dar neišspręstas.

Išvidinė akis — Dvasios Akis — įžvelgia permanentinę formą, idėją, kurios nepažįsta pasikeitime ar mirties.

— V. J. Budrikas

KOKIA YRA VAIKO NUSILPIMO PRIEŽASTIS?

Ar vaikas palieges, nejudrus, piktas? Nevaiko ar nemiega? Gydytojas žino, kad šis nusilpimas gali būti nuo įvairių priežasčių. Tikroji priežastis dažnai gali būti peristaltinis sulėtėjimas paskėmėje blogo įpročio ar dietos. Šiuo atveju "Gomozo" gali būti reikalingas. Kaip ir pagal d-ro receptą gaunamuose vaistuose, Dr. Peter's "Gomozo" sąstate yra keletas medicininiškai užtvirtintų dalykų, kurie: 1) ramina ir šildo sutrikusį skrandį; 2) atleidžia vidurių įspatimo skausmus; 3) suteikia neskubinantį palengvinimą nuo sukietėjusių vidurių, kurie yra priežastim aukščiau išvardintų simptomų. Švelnus. Geras skonio. Išparduota virš 20,000,000 bonkų. Šeimos dydžio bonka $1.65 vaistinėse. Bandykite Dr. Peter's "Gomozo"... absoliutiškai niekas kitas taip nepagelbės.

Jei jūsų vaistinė neturi, tad pasiųskite $1 už 11 oz. bonką (su jūsų vardu, adresu) šiuo adresu: GOMOZO, Dept. 671-25 4541 N. Ravenswood Ave., Chicago 40, Ill.

GUŽAUSKŲ
BEVERLY HILLS GELINYČIA
Šeriausios gėlės tėv. vestuvių, bankų, laidotuvių ir kit. papuošimo
2443 WEST 63RD STREET
Tel. PRospect 8-0833 ir PR. 8-0834

Telef. REpublic 7-5503
ADOMAS VAITKEVIČIUS
ANGLIŲ IR ALYVOS PARDAVIMAS
Visų rūšių namų apšildymo sistemos įvedimas, perdirbimas ir pataisymas
Greitas, sąžiningas ir pigus patarnavimas
ATLAS FUEL CO.
Atstovas
4919 So. Paulina St.
PRospect 6-7960

SOPHIE BARCUS
RADIO PROGRAMA
Iš WGES stoties — Banga 1390
NUO PIRMAD. IKI PENKTAD.
8:45 iki 9:30 val. ryte
ŠEŠTAD. 8:30 iki 9:30 ryte
PIRMADIENNIO vak. nuo 7—8 v.
SEKAD. 8:30—9:30 v. r. iš stoties WOPA — 1490 kil.
Chicago 29, Ill. HEmlock 4-2418
7121 So. ROCKWELL ST.

MOVING APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS MOVING
IŠ TOLI IR ARTI
NAUJI DIDELI TROKAI-NAUJAUSI KRAUSTYMO ĮRANKIAI
ILGŲ METŲ PATYRIMAS-PIGUS IR SĄŽININGAS PATARNAVIMAS
JUOZAS NAUJOKAITIS
2022 W. 69 St. CHICAGO 36, ILL. Tel. WAlbrook 5-9209

LIGDĖSIO VALANDOJ Šaukite
MAŽEIKA & EVANS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
6845 S. Western — 3 atskiros air-cond. koplyčios
REpublic 7-8600 — 7-8601 Automobiliams vieta
Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse; gausime koplyčią arčiau jūsų namų.

TV. Hi-Fi RADIO SU FM
LEMPOS-DALYS-BATERIJOS
~ TAISYMAS ~
namuose-dirbtuvėse
100% GARANTIJA
RCA ZENITH GE
DAINA TELEVISION
sav. inž. A. Semėnas
3130 S. Halsted-DA6-6887

Atidarant sąskaitą pirm 11-tos kiekvieno mėnesio dividentas mokamas nuo 1-mos. Dabar mokame 3%.
STANDARD stipriausia Taupymo Įstaiga visoje Amerikoje
Turtas virš $55,000,000.00
Atsargos Fondas $4,500,000.00
CHARTERED AND SUPERVISED BY THE UNITED STATES GOVERNMENT
Member of Federal Savings and Loan Insurance Corporation
JUSTIN MACKIEWICH, President and Manager
Įstaigos valandos: Kasdien, įskaitant šeštad. nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro. Trečiadieniais visai neatidaroma.
STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
PHONE: VIrginia 7-1141

ANTHONY B. PETKUS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
6812 SO WESTERN AVE. CHICAGO, ILL.
1410 SO. 50th AVE. CICERO, ILL.
Telefonai — GRovehill 6-2345 arba TOwnhall 3-2109

JOHN F. EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2 ir LA 3-9851
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852
AMBULANCE DIENĄ IR NAKTĮ

Roosevelt Furniture Miegamo Rakandų Išpardavimas!
11 gabalų — tiktai už $169.00

Į šį setą įeina lova, dreseris, komoda, springsai, matrasas su vidujinėm spiruoklėm, 3 vanity stiliaus lempos, 2 miegamos pagalvės ir kilimas. Didelis pasirinkimas ir kitokių baldų. Galima užeiti vakarais. Parduodame išmokėjimais. Už 6 mėnesių išmokėjimus neimame jokių nuošimčių. Prieš perkant baldus, užsukite į šią lietuvišką krautuvę, apžiūrėkite baldus ir patirkite kainas.
ROOSEVELT FURNITURE CO.
2310 WEST ROOSEVELT ROAD Tel. SEeley 3-4711
Felix Raudonis, sav. ir menadžeris
Krautuvė atidaryta sekmadieniais nuo 11 iki 4:30.

SEKANTIEJI YRA NARIAI CHICAGOS LIETUVIŲ LAIDOTUVIŲ DIREKTORIŲ ASOCIACIJOS
Ambulansų patarnavimas dieną ir naktį. Reikale šaukite mus.
Mes turime koplyčias visose Chicagos ir Roselando dalyse ir tuojau patarnaujame
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
PETRAS P. GURSKIS
659 West 18th STREET Tel. SEeley 3-5711
ALFREDAS VANCE
177 WOODSIDE Rd., Riverside, Ill. Tel. OLympic 2-5245
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Telephone YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139
PETRAS BIELIOKAS
4348 S. CALIFORNIA AVENUE Tel. LAfayette 3-3572
VASAITIS — BUTKUS
1446 South 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1083
ZIGMUND (ZUDYK) ZUDYCKI
1646 W. 46th STREET YArds 7-0781
STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE VIrginia 7-6672

PIRKITE TIESIOG NUO MR. NELSON
— SAVININKO —
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Vienas blokas nuo kapinių.
Didžiausias paminklams planų pasirinkimas mieste.
Telef. CEdarcrest 3-6335

start YOUR New Year right— JOIN OUR 1956 Christmas Savings Club NOW...
Laimingieji, kurie 1955 m. prisidėjo prie mūsų Kalėdų Klubo—Christmas Club, lapkričio mėnesį gavo čekius. Prisidėkite prie mūsų 1956 m. Christmas Club ŠIANDIEN! Geriausieji linkėjimai ateinantiems metams!
Universal Savings and Loan Association
1800 So. Halsted Street • Chicago 8, Ill. • HAymarket 1-2028

Lietuvybės išlaikymas ir kultūros ugdymas

"Visuomenė turėtų susirūpinti..."

J. KREIVĖNAS, Kultūros fondo valdybos pirmininkas

Visuomenė turėtų susirūpinti, — šiais žodžiais dažno laikraščio korespondentas paremia kokio nors talento likimą, kultūrinių palikimų pūstijimą, apleistas lietuvių tautinės reprezentacijos sritis ir t.t. Žmonės paskaito tokius pagraudenimus, apleistųjų reikalų pasigaili ir... pamiršta.

Kultūros Fondas yra ta Amerikos Lietuvių Bendruomenės suorganizuota įstaiga, kurion teisėtai turi nukrypti sugestijos "visuomenė turėtų susirūpinti". Kultūros fondas yra lietuviškos kultūros likimu susirūpinusių žmonių organizacija. KF taryba — vyriausias šios organizacijos reikalų sprendėjas — yra sudaryta iš žinomų kultūrininkų, plačiai lietuvių gyvenime pasireiškusių. Taryba turėtų daryti toliau numatomų ir patyrimu paremtų sprendimų.

Nežiūrint kokiu pagrindu KF taryba būtų sudaryta, čia visų pareiga atstovauti ne vieną kokią grupę ir ne kokią politinės partijos programą, bet lietuviškos kultūros reikalus. Šie reikalai yra įvairūs, juos rūpinant yra galimas didelis sprendimų įvairumas. Apie kokių nors grupiniu nuomonių atstovavimą galės būti kalbama, kai kada nors pažiūrų skirtumai susikristalizuos. Ligi šiol bent spaudoje pasirodę pasisakymai turi pripuolamumo pobūdžio.

KF veikla, aišku, turi būti priderinta prie mūsų emigracinių sąlygų. Neturint kitokio visuomeninės veiklos materialinio pagrindo, kaip tik idealistų tautiečių aukos, o taip pat visuomeninėn veiklon ateinant žmonėms su šykščiai nutrauktu laiku nuo kasdieninės duonos rūpesčio, — yra nepaprastai svarbu, kad ir medžiaginės ir moralinės žmonių aukos būtų naudojamos labai apdairiai ir tikslingai, tvarkantis taip, kad būtų su kuo kukliausiom priemonėm pasiekiami ko didžiausi rezultatai. Dėl to viso reikia laikyti, kad kultūrinis veikimas ir lietuvybės išlaikymo darbas būtų jungiamas į vieną planą ir abejose srityse suderintai tų pačių tikslų siekiama.

Taigi, KF veiklos turėtų būti apimtos dvi — lietuvybės išlaikymo ir tautinės kultūros ugdymo — sritys.

Lietuvybės išlaikymas. Palyginus su kitomis šiame darbe jau veikiančiomis institucijomis, KF veikloje turi būti nauja tai, kad čia bus darbo imamasi ne tik pripuolamomis progomis ir ne tik vieno kurio darbo, o taip pat šio darbo nejungiant su kitokiais, ypač politiniais, išrokavimais. Be to, KF turėtų greitai neišsisemti ir neišbaigti energijos.

Kas metai susiduriame vis su didesne lietuviškos dvasios depresija. Lietuviškoji visuomenė ir mokykla veda ne gyvenimo kovą, bet pasitraukimo stabdomąją kovą. Mūsų tautinio gyvenimo klaiki ateitis jau matyti mokyklose ir jaunimo pomėgiuose. Prieš penkerius metus Chicagoje nebuvo salės, kuri galėtų sutalpinti Vasario 16 šventės minėtojus, o šiais metais, sako, jau ir Marijos Augšt. mokyklos salės pakaksią.

Mūsų lituanistikos mokyklų veiklą reikia efektingai sustiprinti jaunimo laisvalaikio organizavimu. Tuo tikslu yra remtini chorai, dramos rateliai, įvairių jaunimo būrelių veikimas ir t.t. Ši veikla turi remtis praktiškam darbui atsidavusių vadų kadrais. Jiems KF turi ateiti pagalbon su gerai parengta saviveiklos medžiaga: įvairiausiais scenos vaizdeliais, žaidimais, šokiais, dainomis, pramogų projektais, papročių aprašymais ir kitokia tėvynę ir dabartį primenančia medžiaga. KF priemonėmis turi prie šio darbo būti traukiami rašytojai, dailininkai, muzikai, teatralai ir t.t.

Šios rūšies veikla turi būti skatinama lenktyniavimu, įvairiais atžymėjimais ir net premijomis. Reprezentacinėi vaikų teatrai visko neduoda; labai svarbus kelių mokyklinių dramos būrelių suderintas veikimas.

Emigracinė vaikų literatūra veda nelygią kovą su kitakalbėmis literatūromis. Bevelik neturime tokios savo literatūros, kuri pasižymėtų ypač gera išvaizda ir ypač geru turiniu. O jau visai neturime dabartinei būklei prisitaikančios literatūros. Pvz. mūsų augštai vertinamas knyginės kalbos žodingumas ir geriausią knygą daro vaikams neprieinamą. Europinis pedagoginis patyrimas turi būti jungiamas su šio krašto praktiniu patyrimu ir derinamas su šiame krašte turimomis vaikų gyvenimo sąlygomis. KF turi remti šių problemų studijas ir padarytų išvadų praktinį pritaikymą.

Tautinės kultūros ugdymas. KF turi prisidėti prie sudarymo sąlygų menininkų ir mokslininkų darbui, turi remti tautinei kultūrai reikšmingų darbų atlikimą.

Turi būti leidžiami lietuvių mokslininkų, rašytojų ir muzikų kūriniai. Šiam reikalui KF neturi pavirsti leidykla, bet turi atitinkamai subsidijuoti jau veikiančias ir kultūrinį darbą dirbančias leidyklas. Šiuo keliu einant, išlošiama: a) subsidijuojama ne pilnos išlaidos, bet tik sutartoji dalis ir tuo būdu KF galės išsiversti su mažesnėmis sumomis, b) tuo būdu išnaudojamas jau veikiančių leidyklų patyrimas, sumanumas ir turimi ryšiai, c) paremiamos pačios leidyklos, kurios yra svarbus veiksnys tremties kultūriniame gyvenime.

KF nuolat perka lietuvių dailininkų paveikslus ir remia tinkamu veikalų leidimą.

Teigiamai vertinant dabartinį įvairių asmenų ir organizacijų dailiosios literatūros ugdymą paskatinančiomis premijomis, KF, kol besikeičiančios sąlygos kitaip padiktuos, turėtų premijuoti didelės meninės vertės ir lietuvių visuomenės ir kultūros ugdymui didelės reikšmės meno ir mokslo veikalus. Tačiau netūrybingi metai neturėtų sulaukti nei KF premijos.

KF turi remti istorinės medžiagos rinkimą ir registravimą. Turi būti centralizuotos žinios apie privačius archyvus bei knygynus. Turi būti rūpinamasi, kad tie archyvai ir knygynai nesunyktų savininkams be tinkamų įpėdinių mirus.

KF turi rūpintis ir remti ugdymą naujų, lietuvių kultūrai tarnaujančių talentų.

KF turi pasirūpinti, kad būtų renkama medžiaga ir studijuojamas dabartinės Lietuvos gyvenimas, jo reiškiniai ir iš patirties pasidarytos tinkamos išvados.

Be abejo, daugelį uždavinių KFondui padiktuos bėgantis gyvenimas.

Programos vykdymas kasmet pareikalaus daug tūkstantinių sumų. Kuo didesnėmis sumomis bus galima operuoti, tuo daugiau darbų bus galima atlikti. Lėšų šaltiniai:

a. — ALB nario mokesčio dalis. Bendruomenės rinkimuose dalyvavo beveik 7,000 lietuvių. Šį skaičių paėmus pagrindu, ALBendruomenė per metus surinks apie 7,000 dol. nario mokesčio, kurio dalis teks KFondui.

b. — KF verbuoja savo narius. ALBendruomenės apylinkių valdybos yra prašomos paskirti savo apylinkėse KF įgaliotinius. Kur bus reikalo, tie įgaliotiniai organizuos KF skyrius. Šia proga apylinkių valdybos prašomos tuos įgaliotinius galimai greičiau paskirti ir apie tai painformuoti KF. Taip pat labai prašome apylinkių valdybas paskirti įgaliotiniais veikliusius ir KF idėjai pritariančius asmenis. Šie įgaliotiniai lietuvių kolonijose bus ne tik narių verbuotojai ir pinigų rinkėjai, bet taip pat KF informatoriai. Iš KF narių prašome 5 dol. metinio mokesčio. Jei 60 lietuvių kolonijų vidutiniškai suverbuotų po 15 narių, tai KF veiklos pagrindas jau būtų garantuotas. Pirmieji nariai atsirado steigiamojo tarybos posėdžio metu: prel. Albavičius ir arch. Mulokas, abu su šimtinėmis. Šviesių vilčių teikia tai, kad po viešo KF deklaracijos paskelbimo iš įvairių kolonijų pradėjo rastis KF narių ir be verbavimo, ir daugelis jų su didesniu kaip 5 dol. metiniu mokesčiu. Ir tai yra asmenys iš nepasiturinčių sluoksnių.

KF nariais stojo ir ne asmenys. Pirmieji toki — Čiurlionio ansamblis ir Kunigaikštienės Birutės draugija. Pastaroji nutarė KF paremti 2% nuo savo pramogų pelno. Jei šių draugijų pavyzdžiu paseks daugiau, tai KF veikloje organizacijų dalyvavimas turės dabar dar net nenumatomos reikšmės.

— Kult. Fondo pajamų poziciją sudarys ir aukos bei kitoki įnašai. Tuo tarpu dar neaišku, kaip KF atžvilgiu laikysis turtingo garso įgijęs lietuvių įstaigų vadai. Ligi šiol kaikurioms lietuviškoms institucijoms iu tarpe atsiranda juos augštai iškeliančio duosnumo. Be abejo, sulauksime jų prisidėjimo. KF organizacijoje jų santūrumas suprantamas, nes ne visos naujųjų ateivių vadovaujamos institucijos pasirodė pakankamai gajos.

Tikrai apsivils tie, kurie mano, kad KF turi padaryti mūsų tautinio ir kultūrinio gyvenimo stebūklų. Yra tikra, kad nuolatinis ir pastovus veiklumas kaip buvo, taip ir paliks laimėjimus lemianti jėga. KF tegali būti daugelio darbų rėmėjas, palengvintojas, sąlygų sudarinėtojas.

Mūsų tarpe labai dažnai net ir neapsižiūrima, kad organizacijų veikla suvedama į posėdžius ir kalbas. Ne sunkios sąlygos, ne idealizmo ir vienybės stoka, bet plepėjimas nieko neveikiant yra pati didžiausia mūsų emigracijos liga.

Senas ateivis rašo:

"Įžengęs į 77-tą gyvenimo kelią (esu gimęs 1879 gruodžio 14 d.) ir baigdamas savo trumpą amžėlį noriu ir aš įnešti nors mažą plytelę į statomą kultūros namą — Kultūros fondą. Siunčiu iš savo kuklios pensijos 5 dol. Su pagarba Petras P. Jaras, 937 Elmridge Ave, Baltimore 29, Md."

Tai čia yra pasakyta daug įpareigojimo ir pačiam Kultūros fondui ir visuomenei: su kokiu rimtumu dirbti ir su kokiu rimtumu apie darbus kalbėti.

Šiame straipsnyje yra išdėstyti ne nutarimai, bet tik vieno, betgi KF reikalu įpareigoto, asmens pažiūros. Šios pažiūros ir iškelti klausimai turėtų būti spaudoje ir KF siunčiamuose laiškuose bei sugestijose apsvarstyti. Tik kad kalbos nebūtų tuščios, pirm visa ko kiekvienas kalbėti pradedąs tegul nors pats sau atsako į klausimą: kokia veikla ar kokiais ištekliais pats prisideda prie lietuvybės išlaikymo ir kultūros ugdymo.

KF adresas: 1602 So 48th Ct., Cicero 50, Ill.

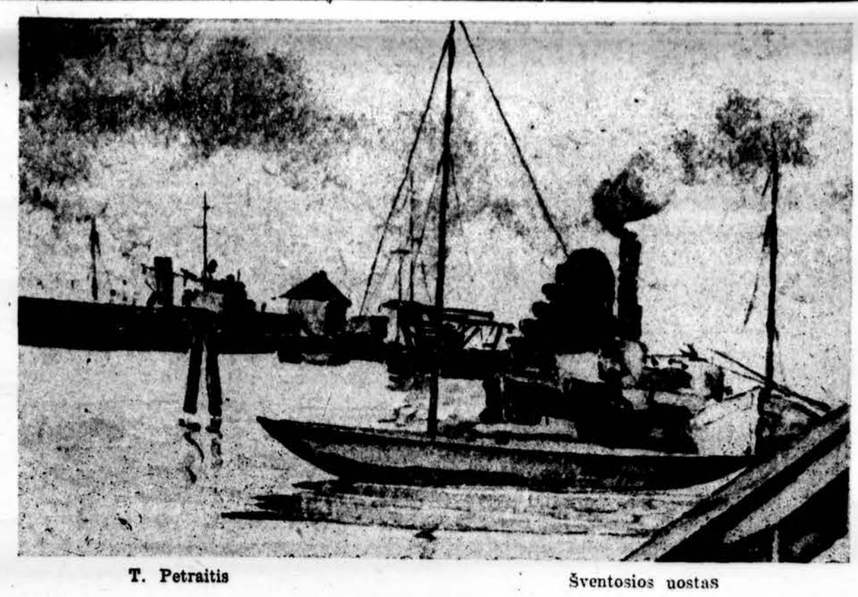

T. Petraitis — Šventosios uostas

Pirmasis kūrinys

Pasigėrėtini filmai

I'll Cry Tomorow ir The Battle of Gettysburg

A. GUSTAITIS, Los Angeles

Didžioji M-G-M filmų įmonė pasaulin išleido dėmesio vertą premjerą "I'll Cry Tomorow", kur visą pagrindinį veikimą turi žinomoji filmų žvaigždė Susan Hayward.

Vienoje šeimoje vyras yra palikęs žmoną ir mažametę dukrelę. Toji motina nori dukrelę padaryti artiste. Stengiasi net pažeisdama, užgaudama kelių metukų kūdikį, pagaliau pavyksta ir laiminga motina džiaugiasi.

Duktė nuo pat kūdikystės myli draugišką berniuką, bet jos mama neleidžia jiems vestis, kadangi duktė jau garsenybė, o jis — eiliniu vardu nešinas. Be to, vyriškį užpuola pikta liga ir jis miršta pačioje jaunystėje.

Duktė nelaimę baisiai pergyvena, pradeda gerti. Niekas jai nemiela. Kartą, pusgirtė būdama, išteka už nemylimo vyro, bet toj juodu persiskiria. Ją klastingai apgauna ir kitas, prie do išplėšęs penkius tūkstančius dolerių.

Ji tampa baisia girtuokle. Netenka darbo, valkiojasi gatvėmis, bando nusižudyti. Nejstengia susilaikyti negėrus.

Prisiverčia nueiti į buvusių alkoholiku organizacija (AA), kur ja išgydo. Ji tetrokšta meilės, ramybės, supratimo. Ir ji isimyli į AA organizacijos vadova, kuris ią suprato, kuris ja ištraukė iš baisios bėdos. Vyriškis, tačiau, laiko save jos nevertu, nes ir senesnis, ir šlubas, ir eilinis pilietis. Ji vėl pagarsėjo, vėl kviečiama koncertams. Bet šikart širdys laimi ir jiedu, surade sutarimo, po tiekos abiejų nelaimių, gyvenimą pradeda iš naujo.

Šiame filme ne tik duota ir pravesta graži mintis, bet ir net keletas kitų temų, tačiau, neprieštaraujančių pagrindinei vagai. Filmas gausus pilnomis mintijimo šakomis. Pvz. kaip šeimą paveikia tėvo netekimas; kodėl mama taip stengiasi dėl dukrelės; kas gali būti iš lengvapėdiškų vedybų; kaip veidmainiauja vyrai, norėdami laimėti gražią ir turtingą moterį; koks baisumas tapti girtuokliu; kaip nepaprastai sunku puolusiam pasikelti; kokia laimė sutikti vienas kitą suprantantį asmenį; kiekvienam laimėjimui turi būti atitinkamos sąlygos; ir pagaliau laimi didelis noras, siekimas, tvirta valia, na, ir kiek laimės.

Susan Hayward vaidina taip puikiai, kad net vartoti žodį "vaidina" čia netinka. Ji išgyvena, įsijaučia, jauga į vaizduojamąjį asmenį, sukuria labai atmintiną tipą, ilgai ilgai atmintiną charakterį. Ji ir filmo direktorius Daniel Mann yra sukūrę veikalą, kuriam ("I'll Cry Tomorrow") ekrano pasaulis gali suteikti klasiko vardą. Kūrinys yra, tačiau, gana sunkus ir dėl to kažin ar bus labai mėgiamas amerikiečių žiūrovų.

Yra labai gero, vaidyboje turinti ne tik matomąjį, bet ir galvojamąjį judesį, jos mama, taip pat ir kiti dalyviai.

Filmas be aktorių

Priedu prie minėto veikalo M-G-M rodė istorinį filmą **"The Battle of Gettysburg".** Kaip žinoma, 1863 mt. Pennsylvania valstybėj, prie Gettysburgo įvyko pagrindinis mūšis Amerikos pilietiniame kare, tarp šiauriečių ir pietiečių. Po trijų dienų kruvinų kautynių, kuriose žuvo ar invalidais tapo apie 2/3 kovojusiųjų, laimėtojais išėjo šiaurieciai, nors kruvini susirėmimai dar tęsėsi apie trejus metus.

Šis istorinis filmas būdingas tuo, kad jame nėra nei vieno gyvo žmogaus. Nufilmuoti Gettysburgo apylinkėse pastatyti gausūs paminklai, jų dalys, slėniai, krūmokšniai, uolynai, plas dančios pievutės, linguojantys medukai. Direktorius Herman Hoffman nekalbančiose skulptūrose, granito ir vario gabaluose sugavo nuotaika, ja paaiškino ir visai nauju būdu pateikė žiūrovui. Atlikta pasigėrėtinai.

Lietuviai galėtų...

Tarp gero šimto kitų valstybių spaudos atstovų, sukviestų į reprezentacini Hollywoodo kino teatrą uždarai šių filmų premjerai, sėdėdamas galvojau, kad **lietuviams reikėtų pagaminti jei ne kelias, tai bent vieną panašios rūšies kultūrinį ar istorinį filmą.** Be jokių veikėjų (tuo būtų išvengta "karo" tarp mūsų aktoriu...), be jokių dekoracijų. Paminklų nuotraukos, paveikslu nuotraukos, piešiniu detalės, dokumentu rinkimai. Ir lydimasis vedamasis žodis.

Paskutiniu laiku Amerikos žemyne atsirado net keli veiklesni lietuviai filmuotojai (neskaitant brolių Motūzų), kurie turi gražius rinkinius judomu paveikslu. Gal kuris iš jų kada nors pagamins ir dideliam skaičiui žiūrovų patieks tolesnės praeities istorinių filmų, pav., apie Darių-Girėną, apie lietuvius koncentracijos stovyklose, apie lietuvių kovas dėl savosios spaudos, ir pan.

Pasaulio kalbos

Pennsylvanijos universiteto profesorius dr. J. Alden Mason skelbia, kad pasaulyje yra apie 2,000 visiškai skirtingų kalbų. Anglų kalba yra paprasčiausia savo formomis; tik kinų kalba už šią yra paprastesnė. Mokslininkas tvirtina, jog klysta tie, kurie mano jog vadinamos laukinių kalbos neįstengtų išreikšti daugelio civilizacijos sąvokų. Tai esą netiesa. Gal toms laukinių trūktų tokių žodžių, kaip atomas ar izotopas, bet nebūtų sunku rasti būdų tas sąvokas šireikšti.

Raketa pasieks 180 mylių augštį

Laivyno Tyrimų laboratorija Washingtone suplanavo naują raketą, kuri vienu iššovimu pasieks 180 mylių augšti, nešdama 150 svarų mokslinių instrumentų.

Padangos be kamerų

The Firestone Tire & Rubber Co išrado naujo tipo padangas sunkvežimiams. Joms nereikalinga kamerų viduje. Jos saugios perdūrimo atveju. Joms galima pritaikyti lengvesni ratai ir tuo būdu kiek padidinti sunkvežimio krovinį.

KRONIKA

● **Henriko Radausko** poezijos knyga **"Žiemos daina"** — viena iš paskutinių naujienų mūsų knygų rinkoje. Išleido Vytautas Saulius. Tiražas — 500 egzempliorių. Spaudė "Draugas". Išleista labai rūpestingai, kietais viršeliais, su celiulioido aplanku, pro kurį šviečia auksinės raidės autoriaus parašo. Henrikas Radauskas jau anksčiau yra daves eilėraščių rinkinius: Fontanas, Strėlė danguje, ir jo kūriniai susilaukė platesnio susidomėjimo bei įvertinimo.

● **Liūnės Sutemos** eilėraščių knyga **Tebūnie tarytum pasakoj** pasirodė knygų rinkoje. Terros išleista. Viršelis ir vinietės dail. V. Igno. Knyga turi 54 puslapius. Autorė moka prabilti su poetiniu vaizdumu. Pvz. nusivylimo tema ji rašo: "Prieš siaura veidrodi auksinėais rėmais) supinvšo švpsena, lyg pigūs mezginiai./ Du antakiai pakvla —/ du juodi žiogai./ ir trūkčioja neramūs, laukdami/ sugrįžtančios nakties..."/. Eilėraščiuose daug nusivylimo ir abejingumo, kad autorei "nėra nei džiaugsmo čia, nei skausmo.... nei nemiga, nei sapnas neslepia nakties... patsai didžiausias kaspinu bus jau pajuodes virš širdies" Ištisa eilėrašti ji paskyrusi išsakyti, kad ji jau "nieko nebenori liesti". Autorė savo baltose eilėse skelbia, kaip "Bus ilgas ruduo viiokliams./ kurie nebeturi i ka atsiremti./ jie pašiurpe kabinsis i vėjus/ ir sukris ant sugriautų namu pamatu...". Kreipdamosi i Būtybę, kuria galima vadinti Tu, autorė taria: "Tu palaimink mano lūpas, kad jos neišduotu Taves". Poetė su neviltimi tik taria: "Trys saujos žemės./ tarp didžiųju kryžių, ilgis manęs".

● **Šiais metais Vilniuj** numaty ta surengti 92 muzika populiarinančios ir aiškinančios paskaitos. Iš tu 92 paskaitų nei vienos nėra skirta lietuviu muzikai. Taigi, giriamasi tautinės kultūros žydėjimu tuo metu, kai ištikruju gyvenama Muraviovo juodžiausios reakcijos nuotaikomis. Bet ar rusai galėtų kitaip elgtis?

Mūsu varguose kitataučiai yra menki gydytojai.

● **Broniaus Jonušo** "Dvi Liau dies Dainos", skirtos mišriam chorui, išleistos žurnalo Muzikos Žinios. Leidinį autorius dedikavęs Dainavos ansamblio dešimtmečiui paminėti. Pirmoji daina — Namo broliukai — labai populari. Ją jungtinis latvių choras buvo išpildęs savo dainų šventėje Vokietijoje. Antroji šiame leidiny išspausdinta daina — Kurteliai sulojo — nauja. Br. Jonušas šiuo metu gyvena Chicagoje ir savo orkestru dažnai linksmina svečius parengimuose.

● **Prof. Vl. Jakubėno** kompoziciją "Fžerėlis" spausdina atskiru leidiniu žurnalas "Muzikos Žinios".

Ambasadorius pančiuose

Neseniai iš spaudos išėjo veikalas "Ambasador in Chains", parašytas vysk. Lane. Čia autorius aprašo gyvenimą vysk. Patrick Byrne, Maryknoll misionieriaus, kurs mirė Korėjos komunistų varomas vadinamame mirties žygyje, kada žuvo net daugiau kaip šimtas amerikiečių ir kitų belaisvių. Gavęs šios knygos egzempliorių gen. Douglas Mac Arthur dėkodamas parašė, kad tai buvo didelė siela ir vysk. Byrne mirtis paliko Tolimuosiuose Rytuose spragą, kurios niekada nebus galima užpildyti.

Iš kavos neišima viso kafeino

Nežiūrint įvairių reklaminių skelbimų, kaip praneša "Science Digest", iš kavos neišima viso kafeino — vis dar palieka nuo vieno aštuntadalio iki trečdalio to, kas yra tikroje kavoje.